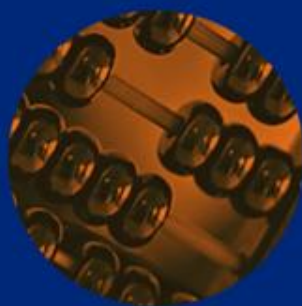




Utrecht, 2011

Nibud Scholierenonderzoek 2010-2011

Nibud
Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting



Een onderzoek naar de inkomsten en uitgaven van
de Nederlandse scholieren

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

Visie van het Nibud

Inleiding

Methode van onderzoek

Resultaten

Inkomsten

Bijbaantjes en vakantiewerk

Uitgaven

Bankzaken

Sparen

Geld te kort

Lenen

Omgaan met geld

MoneyMindsets

Scholieren nu/2 jaar geleden

Over het Nibud

Publicaties van het Nibud



Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie	p. 3
Visie van het Nibud	p. 8
Inleiding	p. 11
Methode van onderzoek	p. 12
Resultaten	
Inkomsten	p. 15
Bijbaantjes en vakantiewerk	p. 21
Uitgaven	p. 27
Bankzaken	p. 41
Sparen	p. 46
Geld te kort	p. 51
Lenen	p. 55
Omgaan met geld	p. 65
MoneyMindsets	p. 68
Scholieren nu en 2 jaar geleden	p. 76
Over het Nibud	p. 81
Publicaties van het Nibud	p. 82



Samenvatting en conclusie

Ook scholieren hebben minder te besteden

Scholieren hebben gemiddeld 103 euro per maand te besteden. Dit is fors minder dan twee jaar geleden. Toen had een scholier gemiddeld 144 euro te besteden.

Scholieren hebben verschillende inkomstenbronnen. Ze krijgen geld van hun ouders, maar verdienen ook zelf geld met baantjes.

Meisjes hebben een hoger inkomen dan jongens. Meisjes hebben gemiddeld 108 euro per maand te besteden en jongens 99 euro. Meisjes krijgen vaker dan jongens kleedgeld en belgeld. Ook hebben iets meer meisjes dan jongens een baantje.

Van de scholieren krijgt 88 procent zakgeld, 35 procent krijgt kleedgeld en 59 procent belgeld. Het percentage scholieren dat zak- en belgeld krijgt is licht gestegen ten opzichte van 2008-2009 (respectievelijk 2 en 6 procentpunt), maar het percentage scholieren dat kleedgeld krijgt is gedaald met 6 procentpunt.

Het Nibud adviseert ouders afspraken te maken met hun kinderen over de besteding van zak- en kleedgeld. Van de ouders volgt 30 procent dat advies niet op; 26 procent van de ouders heeft afgesproken dat de scholier hierover zelf mag beslissen.



Samenvatting en conclusie

De uitgaven van scholieren

Scholieren hebben veel minder inkomsten uit werk dan twee jaar geleden. Gemiddeld verdienen scholieren in 2008-2009 nog 144 euro, tegen 117 euro in 2010.

Van de scholieren heeft 42 procent een baantje tijdens de schoolweken en bijna de helft een vakantiebaan. De krantenwijk is het populairst bij de jongens en babysitten bij de meisjes. Ook werken veel scholieren in een winkel. Gemiddeld werken scholieren 7 uur per week.

Gemiddeld geven scholieren 113 euro per maand uit. Bij een gemiddeld maandinkomen van 103 euro lijkt dat verontrustend, maar in dit bedrag is een aantal inkomsten niet meegerekend. Voorbeelden zijn inkomsten uit verkoop via Marktplaats of uit websites bouwen. Tellen we deze inkomsten wel mee, dan is het gemiddelde inkomen 113 euro per maand: precies het bedrag van de gemiddelde uitgaven.

Gemiddeld besteedt een scholier 13 euro per maand meer dan twee jaar geleden. Scholieren hebben meer uitgavenposten dan twee jaar geleden; ze zijn dus geen hogere bedragen gaan besteden aan de verschillende uitgavenposten. Populaire bestedingen zijn snoep en snacks, cadeautjes, persoonlijke verzorging, uitgaan en kleding.

Bijna alle scholieren hebben een mobiele telefoon. Het merendeel heeft een prepaid toestel. Het percentage scholieren dat een telefoonabonnement heeft, neemt toe met de leeftijd. Van de 17- en 18-jarigen heeft de helft een telefoon met abonnement, tegen een kwart van de 12-jarigen.

Scholieren bellen gemiddeld voor 12 euro per maand. Met de leeftijd nemen de belkosten toe. Scholieren van 13 jaar bellen gemiddeld voor 11 euro per maand, tegen gemiddeld 20 euro door 18-jarigen.

De meeste scholieren blijven binnen het budget dat zij hebben voor mobiel bellen; 12 procent van de scholieren verbelt vaak een hoger bedrag dan de bundel of het tegoed toelaat.



Samenvatting en conclusie

Ouders betalen vaak mee

Ouders betalen een groot deel van de kosten van hun kinderen. Met het toenemen van de leeftijd, betalen meer scholieren (een deel van de) van hun kosten zelf. Van drie kwart van de scholieren betalen de ouders alle contributies en schoolspullen. Uitgaven die scholieren het vaakst zelf betalen, zijn snoep en snacks, en uitgaan. Van 13 procent van de scholieren daarentegen, betalen de ouders ook deze uitgaven helemaal. Van een kwart van de scholieren die kleedgeld krijgen, betalen de ouders bovendien toch nog alle kleding. Daarnaast krijgt één op de tien scholieren bijna altijd geld van zijn ouders als hij daar om vraagt, zonder dat hij dit hoeft terug te betalen. Onder vmbo'ers gebeurt dit iets vaker dan onder vwo'ers.

In 2010-2011 doen meer scholieren dat aankopen via internet dan twee jaar geleden. Toen had meer dan de helft dat nog nooit gedaan, nu is dat 37 procent. Met het toenemen van de leeftijd, doen meer scholieren aankopen via internet. Van de 17- en 18-jarigen koopt drie kwart wel eens iets via internet. Vooral games en kleding zijn populaire producten om via internet te kopen.

Van de scholieren maakt 45 procent gebruik van internetbankieren. Met de leeftijd neemt de ervaring met internetbankieren toe. Op 12-jarige leeftijd regelt 22 procent van de scholieren met een bankrekening zijn bankzaken via internet; van de 17- en 18-jarigen is dit 72 procent. Het gebruik van internetbankieren is toegenomen; twee jaar geleden maakte circa twee derde van de 17- en 18-jarigen hier gebruik van.



Samenvatting & Conclusie

Sparen en lenen: scholieren doen beide

Van alle scholieren spaart 88 procent. Van de scholieren die sparen, heeft 11 procent het geld echter meestal snel weer nodig.

Van alle scholieren komt het merendeel (60 procent) nooit geld te kort. Een klein deel, 7 procent, komt vaak geld te kort. Deze groep is op financieel gebied een risicogroep. Van de scholieren die vaak geld te kort komen, spaart namelijk 32 procent niet, terwijl van de scholieren die nooit geld te kort komen, één op de tien niet spaart.

Lenen komt meer voor onder scholieren die vaak geld te kort komen, dan onder scholieren die nooit geld te kort komen (80 procent tegen 43 procent). Scholieren die vaak geld te kort komen, willen ook meer dan andere scholieren de nieuwste mobiele telefoon hebben; ook verbellen zij een hoger bedrag dan hun bundel of tegoed toelaat.

Van alle scholieren leent 56 procent wel eens geld. Dit is een lager percentage dan in 2008-2009; toen leende 63 procent van de scholieren vaak of soms geld. Het bedrag dat scholieren lenen is gelijk gebleven; het gaat per keer vaak om kleine bedragen van circa 2 euro.

Scholieren vinden zelf dat ze goed met geld kunnen omgaan (65 procent); slechts 4 procent is van mening dat hij niet goed met geld kan omgaan.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Samenvatting en conclusie

Geldtypes onder scholieren

De Stichting Weet Wat Je Besteedt (WWJB) onderscheidt onder jongeren vier geldtypes: de Trendsetter, de Regelaar, de Levensgenieter en de Toekomstplanner. In dit onderzoek is gekeken hoe deze typen vertegenwoordigd zijn onder de scholieren en hoe zij met hun geld omgaan.

Levensgenieters, maar vooral de Trendsetters vertonen het meest risicovolle financieel gedrag. Ze geven het meeste geld uit, sparen het minst vaak, komen vaker dan gemiddeld geld te kort en lenen ook vaker. Ook verbellen zij vaker meer dan hun bundel of tegoed toelaat. Trendsetters zijn daarbij ook nog gevoelig voor de nieuwste trends en mode; zo willen ze graag de nieuwste mobiel die er op de markt is.

Regelaars en Toekomstplanners doen het financieel gebied goed. Ze sparen meestal en drie kwart van hen komt nooit geld te kort. Slechts 3 procent van deze twee geldtypes komt vaak geld te kort, tegen 10 procent van de Trendsetters en Levensgenieters.

De meeste scholieren vallen onder het geldtype Regelaar (36 procent); 71 procent van dit type komt nooit geld te kort. Van de scholieren behoort 16 procent tot het type Levensgenieter; van hen komt 42 procent nooit geld te kort.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

Visie van het Nibud

Inleiding

Methode van onderzoek

Resultaten

Inkomsten

Bijbaantjes en vakantiewerk

Uitgaven

Bankzaken

Sparen

Geld te kort

Lenen

Omgaan met geld

MoneyMindsets

Scholieren nu/2 jaar geleden

Over het Nibud

Publicaties van het Nibud



Visie van het Nibud

Het Nibud vindt het belangrijk dat kinderen en jongeren al vroeg leren omgaan met geld. Het uiteindelijke doel is dat zij als volwassene financieel zelfredzaam zijn. Dat betekent dat zij financieel bewust zijn en beschikken over bepaalde kennis en vaardigheden op het gebied van financiën.

Om het onderwijs en ouders / verzorgers houvast te bieden, heeft het Nibud leerdoelen en competenties opgesteld voor omgaan met geld. Deze geven weer wat kinderen en jongeren op verschillende leeftijden moeten kennen en kunnen op het gebied van geld. Bij alle leeftijden hebben de leerdoelen betrekking op:

- Kennismaken met financiële begrippen
- Leren keuzes maken
- Reclame de baas blijven
- Geldzaken op orde hebben
- Zelf geld verdienen
- Sparen
- Lenen
- Verzekeren
- Bankzaken regelen

De leerdoelen en competenties zijn te vinden op nibud.nl.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Visie van het Nibud

Het Nibud vindt het belangrijk dat kinderen leren hun uitgaven af te stemmen op een vast budget. Zo leren zij dat ze keuzes moeten maken en niet meer geld uitgeven dan zij hebben. Het is dan ook positief dat 9 van de 10 kinderen zakgeld krijgen. Meer ouders zouden wel kleedgeld kunnen geven. Daarvan leren scholieren met een groter budget om te gaan. Met het toenemen van de leeftijd, krijgen kinderen meer verantwoordelijkheid van ouders voor hun eigen uitgaven; zij moeten meer uitgaven dus zelf gaan betalen. Het Nibud ondersteunt dit; zo leren kinderen en jongeren meer financiële verantwoordelijkheid te dragen. Het Nibud hoopt dat meer ouders hun kinderen (een deel van de) uitgaven zelf laten betalen. Nu krijgt een derde van de 17-jarigen alle kosten van zijn mobiele telefoon nog vergoed door zijn ouders.

Het Nibud merkt verder op dat een derde van de scholieren geld leent van de ouders als zij geld te kort hebben. Ook blijkt één op de tien scholieren altijd geld van de ouders te krijgen als zij hier om vragen. Op deze manier leren kinderen niet dat op ook echt op betekent.

Scholieren doen aankopen via internet dan twee jaar geleden. Het Nibud vindt het belangrijk dat scholieren hiermee leren omgaan. Een belangrijk aspect daarbij is dat scholieren grip houden op hun uitgaven. Doordat uitgaven ‘ondoorzichtiger’ worden, bestaat de kans dat het geld te gemakkelijk wordt uitgegeven. Scholieren vinden het nu al moeilijk om overzicht te houden over hun inkomsten en uitgaven; de digitalisering maakt dat alleen maar lastiger. Het is positief om te zien dat twee derde van de scholieren in ieder geval één keer per maand zijn banksaldo checkt.

Het Nibud vindt dat scholieren vanaf 15 jaar zelf hun bankzaken zouden moeten beheren en moeten kunnen internetbankieren. Op dit terrein valt nog veel te winnen. Terwijl nagenoeg alle 15-plussers een bankrekening hebben, bankiert 42 procent van de 15- en 16-jarigen, en 28 procent van de 17- en 18-jarigen niet via internet. Redenen hiervoor zijn dat scholieren niet weten hoe het werkt, dat het niet mag van de ouders en dat ouders voor hen internetbankieren.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

Visie van het Nibud

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Visie van het Nibud

Het Nibud vindt het positief dat het merendeel van de scholieren die wel eens geld lenen, het geld ook zo snel mogelijk terugbetaalt. Er bestaat dus een besef dat het gaat om geld dat niet van hen is. Het Nibud merkt wel op dat veel jongeren lenen als iets anders zien dan schulden. Nu het nog voornamelijk om kleine bedragen gaat, is dat voor te stellen; voor de toekomst is het echter belangrijk dat scholieren gaan beseffen dat geleend geld een schuld is.

Bij de communicatie met en de voorlichting aan scholieren, is het belangrijk te letten op verschillen in levensstijl tussen jongeren. Met name jongeren die erg statusgericht en impulsief zijn, de zogenaamde 'Trendsetters' vertonen risicovol financieel gedrag. Ook scholieren die voornamelijk impulsief zijn, 'de Levensgenieters' (niet zo zeer statusgericht) hebben hun inkomsten en uitgaven minder in balans. Deze groepen jongeren geven meer uit, komen vaker geld te kort en sparen minder. Om hen te bereiken is het belangrijk wel zo veel mogelijk aan te sluiten bij hun levensstijl, zodat ze geprikkeld worden om hun financiële gedrag aan te passen.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)
[Inkomsten](#)
[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
[Uitgaven](#)
[Bankzaken](#)
[Sparen](#)
[Geld te kort](#)
[Lenen](#)
[Omgaan met geld](#)
[MoneyMindsets](#)
[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Inleiding

Het Nibud Scholierenonderzoek

In dit rapport staat het bestedingsgedrag van scholieren op het voortgezet onderwijs centraal. Al sinds 1984 doet het Nibud onderzoek onder scholieren. Het Nibud vindt het belangrijk dat jongeren goed leren met geld omgaan en wil scholieren daarin begeleiden. Voorwaarde daarvoor is dat er betrouwbare informatie beschikbaar is over het financiële gedrag van jongeren.

Doelstelling

Deze rapportage brengt het financiële gedrag in kaart van scholieren in het voortgezet onderwijs. Het betreft vmbo-, havo- en vwo-scholieren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar. Hun inkomsten en uitgaven komen uitgebreid aan bod, evenals hun leen- en spaargedrag. Ook is de scholieren gevraagd wat zij lastig vinden aan omgaan met geld.

De gegevens uit dit onderzoek worden gebruikt in de voorlichting aan jongeren over omgaan met geld.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

Methode van onderzoek

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Methode van onderzoek

Vragenlijst:	Online vragenlijst. Oproepen om deel te nemen zijn geplaatst op Scholieren.com, Digitale School en nibudjong.nl.
Veldwerkperiode:	november 2010 t/m januari 2011
Doelgroep:	Scholieren op het vmbo, havo en vwo in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar.
Steekproef:	N=10.402 De netto steekproef is gewogen naar provincie, geslacht en leeftijd van jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs. Daarmee is de steekproef representatief voor scholieren op het vmbo, havo en vwo in Nederland
Rapportage:	Deze rapportage geeft de belangrijkste resultaten weer. Naast deze rapportage is er een tabellenboek en de vragenlijst beschikbaar. Ook kan het Nibud in opdracht extra analyses uitvoeren op het databestand.

Dit rapport is mede mogelijk gemaakt door Stichting Weet Wat Je Besteedt (WWJB).

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Kenmerken van de scholieren

Hieronder staat de verdeling van Nederlandse scholieren naar leeftijd, schooltype en geslacht. Op deze kenmerken is gewogen.

		Aantal	%
Leeftijd	12 jaar	152.718	17
	13 jaar	179.490	20
	14 jaar	182.280	20
	15 jaar	182.239	20
	16 jaar	127.159	14
	17 jaar	65.821	7
	18 jaar	13.874	2
Geslacht	Jongens	452.006	50
	Meisjes	451.593	50
Onderwijsniveau	Onderbouw	38.0379	42
	Bovenbouw vmbo	205.011	23
	Havo/vwo 3 ^e klas	89.750	10
	Bovenbouw havo	108.021	12
	Bovenbouw vwo	120.438	13
Totaal		903.599	

Bron: Basisgegevensonderwijs.nl; DUO Informatieproducten (cijfers 2009)

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Toelichting bij de gegevens in dit rapport

Veel bedragen worden weergegeven inclusief of exclusief nullen. Als er exclusief nul staat betekent dit dat het om de groep gaat die de activiteit doet (hier bijvoorbeeld geld aan uitgeeft). Staat er inclusief 0 dan gaat het om alle scholieren.

Bij vergelijkingen tussen schooltypen (vmbo, havo, vwo) wordt rekening gehouden met de leeftijd van de scholieren. Daarmee wordt voorkomen dat er indirect een leeftijdseffect wordt meegenomen in de vergelijking. Op 15- en 16-jarige leeftijd hebben alle scholieren definitief gekozen voor een bepaald schooltype. Dat is dan ook de leeftijd van waaruit de vergelijking tussen schooltypen wordt gemaakt.

Het resultaat in de tabellen wordt op de volgende wijze weergegeven:

Gewoon	Er zijn minimaal 50 waarnemingen per cel en de waarde verschilt significant van gemiddeld en binnen het kenmerk (bijvoorbeeld man ten opzichte van vrouw).
<i>Schuin gedrukt</i>	De waarneming verschilt niet significant.
-	Er zijn minder dan 50 waarnemingen in de cel.





Inkomsten

Het inkomen van een scholier bedraagt gemiddeld 103 euro per maand. Bij het totale inkomen zijn de volgende posten meegenomen: zakgeld, kledinggeld, geld dat de ouders bijdragen aan belkosten en inkomsten uit baantjes. Baantjes zijn zowel baantjes tijdens de schoolweken als vakantiebaantjes. De inkomsten uit vakantiewerk zijn omgerekend naar een maandbedrag.

De scholieren is gevraagd of zij nog andere eigen inkomsten hebben, bijvoorbeeld uit verkoop van tweedehands spullen of het bouwen van websites. Deze inkomsten zijn niet meegerekend in bovenstaand gemiddelde, omdat ze erg kunnen fluctueren. Inclusief deze overige eigen inkomsten, hebben scholieren gemiddeld 113 euro per maand te besteden.

Totale inkomsten per maand naar geslacht en leeftijd

Gemiddeld inkomen per maand, naar leeftijd (inclusief 0) (N=10402)

	Jongens (€)	Meisjes (€)	Totaal (€)
12 jaar	46	46	46
13 jaar	57	66	61
14 jaar	76	76	76
15 jaar	124	120	122
16 jaar	173	179	176
17 jaar	203	209	206
18 jaar	226	227	226
Totaal	99	108	103

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - Inkomsten**
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Totale inkomsten per maand naar schoolniveau

Scholieren in de derde klas havo/vwo hebben gemiddeld het laagste inkomen.

Gemiddelde inkomsten per maand van 15- en 16-jarigen, naar schoolniveau (inclusief 0) (N=3544)

Schoolniveau	Totaal (€)
Vmbo	155
Havo/vwo klas 3	102
Havo	165
Vwo	138
Totaal	144

Inkomstenbronnen per maand naar geslacht

Veel meer meisjes dan jongens krijgen kleedgeld. Meisjes krijgen gemiddeld 10 euro per maand minder kleedgeld dan jongens.

Percentage scholieren met een inkomstenbron en gemiddelde inkomsten per maand per inkomstenbron, naar geslacht (exclusief 0) (N=10402)

	Jongens (€)	Meisjes (€)	Totaal (€)	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Zakgeld	25	23	24	89	87	88
Kleedgeld	67	58	62	28	43	35
Belgeld	10	12	11	58	61	59
Baantje	120	115	117	41	44	42
Vakantiewerk	27	22	25	49	49	49

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Inkomstenbronnen per maand naar leeftijd

Hoe ouder de scholieren, hoe hoger hun inkomsten. De inkomsten uit alle bronnen nemen toe met de leeftijd, maar het percentage scholieren dat geld krijgt van hun ouders neemt af met de leeftijd.

Percentage scholieren met een inkomstenbron, naar leeftijd (N=10402)

	12 jaar (%)	13 jaar (%)	14 jaar (%)	15 jaar (%)	16 jaar (%)	17 jaar (%)	18 jaar (%)	Totaal (%)
Zakgeld	91	90	90	88	85	80	61	88
Kleedgeld	21	26	33	42	49	52	42	35
Belgeld	68	65	63	56	51	46	37	59
Baantje	15	28	35	54	69	74	71	42
Vakantiewerk	31	39	44	55	68	74	78	49

Meer 13-jarigen dan 12-jarigen krijgen kleedgeld van hun ouders; 12-jarigen krijgen echter wel een hoger bedrag dan 13-jarigen. Het patroon waarbij een kleinere groep 12-jarigen hogere inkomsten of uitgaven heeft dan een grotere groep 13-jarigen, herhaalt zich een aantal keer in dit onderzoek.

Gemiddelde inkomsten per maand per inkomstenbron, naar leeftijd (exclusief 0) (N=10251)

	12 jaar (€)	13 jaar (€)	14 jaar (€)	15 jaar (€)	16 jaar (€)	17 jaar (€)	18 jaar (€)	Totaal (€)
Zakgeld	19	20	22	26	30	30	44	24
Kleedgeld	62	57	58	62	65	66	75	62
Belgeld	9	10	11	12	14	14	19	11
Baantje	73	77	80	111	147	168	210	117
Vakantiewerk	9	10	14	25	35	42	62	25

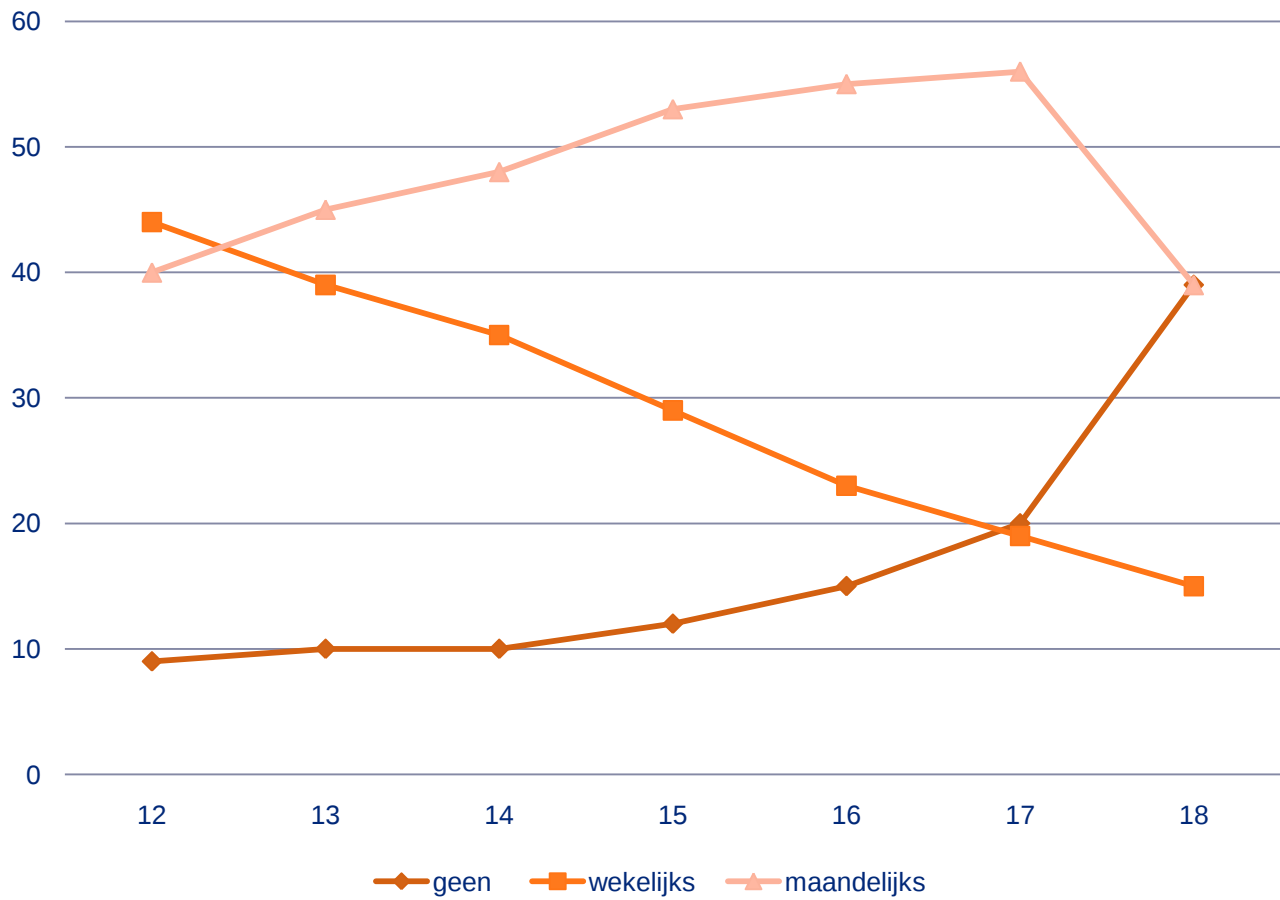
- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - Inkomsten**
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Zakgeld naar leeftijd

Niet alle scholieren krijgen zakgeld per week; de frequentie hangt voor een deel af van de leeftijd van de scholier.

Percentage scholieren dat zakgeld krijgt, naar leeftijd (N=10402)



[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

Inkomsten

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Afspraken met de ouders over kleedgeld

Meer dan de helft van de scholieren beslist zelf over de besteding van het kleedgeld.

Percentage scholieren dat een afspraak maakt met zijn ouders naar geslacht (N=3656)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Nee	33	28	30
Ja, we hebben afgesproken dat ik zelf mag weten waar ik het kleedgeld aan uitgeef	22	28	26
Ja, ik moet een deel van het kleedgeld sparen	7	6	6
Ja, waar ik het kleedgeld voor moet gebruiken en waar niet aan	33	31	32
Ja, anders	8	10	9

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Besteding van het kleedgeld

Met het toenemen van hun leeftijd, moeten scholieren meer van hun kleedgeld betalen.

Percentage scholieren dat heeft aangegeven een bepaalde post van hun kleedgeld te moeten betalen (N=3656)

	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Dagelijkse kleding: broek, shirt etc	76	87	93	97	90
Schoenen	42	45	52	57	49
Sieraden en accessoires	42	50	59	62	55
Winterjas en zomerjas	31	30	36	43	34
Sportkleding en sportschoenen	28	27	31	35	30
Ondergoed	49	54	59	63	57
Zwemkleding	27	41	51	58	46
Sokken, sjaals, handschoenen	37	44	50	57	48
Kleding voor speciale gelegenheden (gala, trouwen etc)	22	30	35	42	33
Anders	17	12	9	10	11

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Bijbaantjes en vakantiewerk

In de volgende tabel staat het percentage scholieren met een bijbaantje en/of vakantiewerk. Het vakantiewerk vond plaats in de schoolvakantie van 2010.

Percentage scholieren met een baantje en vakantiewerk (N=10401)

		Baantje (%)	Vakantiewerk (%)
Leeftijd	12 jaar	15	31
	13-14 jaar	32	41
	15-16 jaar	60	60
	17-18 jaar	73	75
Geslacht	Jongens	41	49
	Meisjes	44	49
Onderwijsniveau	Bovenbouw vmbo	58	58
	Havo/vwo klas 3	43	52
	Bovenbouw havo	67	69
	Bovenbouw vwo	62	57
Totaal		42	49





Top 5 bijbaantjes tijdens de schoolweken

Oppassen is het populairste baantje bij de meisjes. Bij jongens staat dit baantje niet in de top 5; slechts 3 procent van de jongens past op. Karweitjes en klusjes staan bij meisjes niet in de top 5; 4 procent van de meisjes heeft zo'n baantje.

Top 5 bijbaantjes in schoolweken, naar geslacht (N=5198; N=5203)

Jongens	%	Meisjes	%	Totaal	%
Krant bezorgen	15	Babysitten	18	Krant bezorgen	13
In supermarkt	8	Krant bezorgen	10	Babysitten	10
Karweitjes/klusjes	6	In supermarkt	7	In supermarkt	7
Horeca	5	Horeca	6	Horeca	5
Bij de boer	4	In winkel	6	Karweitjes/klusjes	5

Bij jongere scholieren staat de krant bezorgen op 1. Jonge scholieren mogen niet alle typen bijbaantjes uitvoeren. Scholieren mogen vanaf hun 13-de beginnen met een bijbaantje.

Top 5 bijbaantjes in schoolweken naar leeftijd (N=1749; N=4163; N=3572; N=918)

12 jaar	%	13-14 jaar	%	15-16 jaar	%	17-18 jaar	%
Krant bezorgen	6	Krant bezorgen	16	Krant bezorgen	14	In supermarkt	23
Karweitjes/klusjes	4	Babysitten	9	Babysitten	14	Horeca	17
Babysitten	3	Karweitjes/klusjes	4	In supermarkt	14	Babysitten	14
Bij de boer	2	Bij de boer	2	Horeca	9	In winkel	12
		Schoonmaken	2	In winkel	8	Krant bezorgen	7

[Inhoudsopgave](#)
[Samenvatting en Conclusie](#)
[Visie van het Nibud](#)
[Inleiding](#)
[Methode van onderzoek](#)
[Resultaten](#)
[Inkomsten](#)
[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
[Uitgaven](#)
[Bankzaken](#)
[Sparen](#)
[Geld te kort](#)
[Lenen](#)
[Omgaan met geld](#)
[MoneyMindsets](#)
[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
[Over het Nibud](#)
[Publicaties van het Nibud](#)

Top 5 vakantiewerk

De top 5 vakantiewerk lijkt veel op de top 5 baantjes tijdens de schoolweken. Jongens werken in de vakantie veel vaker bij de boer dan tijdens de schoolweken; meisjes doen in de vakantie vaker karweitjes en klusjes dan tijdens de schoolweken.

Top 5 vakantiewerk naar geslacht (N=5198; N=5203)

Jongens	%	Meisjes	%	Totaal	%
Krant bezorgen	12	Babysitten	11	Karweitjes/klusjes	11
Karweitjes/klusjes	12	Karweitjes/klusjes	10	Krant bezorgen	10
Bij de boer	7	Krant bezorgen	9	Babysitten	7
In supermarkt	6	Bij de boer	6	Bij de boer	6
Horeca	4	Horeca	6	In supermarkt	6

De top 5 vakantiewerk naar leeftijd lijkt veel op de top 5 baantjes tijdens de schoolweken naar leeftijd.

Top 5 vakantiewerk naar leeftijd (N=1749; N=4163; N=3572; N=918)

12 jaar	%	13-14 jaar	%	15-16 jaar	%	17-18 jaar	%
Karweitjes/klusjes	16	Krant bezorgen	13	Krant bezorgen	10	In supermarkt	21
Krant bezorgen	5	Karweitjes/klusjes	12	In supermarkt	10	Horeca	16
Babysitten	5	Babysitten	7	Bij de boer	8	Babysitten	7
Schoonmaken	4	Bij de boer	6	Horeca	8	Krant bezorgen	6
Bij de boer	3	Schoonmaken	2	Babysitten	8	Bij de boer	6



[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Uren per baantje

In de vragenlijst werd naast het type baantje ook gevraagd naar het aantal uren dat de scholier aan het baantje besteedt. Met deze gegevens is berekend hoeveel uren een scholier totaal per week werkt tijdens schoolweken en vakantieweken. Dit is alleen berekend voor de scholieren die een baantje hebben of die hebben opgegeven dat zij klusjes en karweitjes doen.

Aantal uren per week dat scholier een bijbaan of vakantiewerk heeft (exclusief 0) (N=4279; N=4088)

		Baantje (uren per week)	Vakantiewerk (uren per week)
Leeftijd	12 jaar	6	5
	13-14 jaar	5	9
	15-16 jaar	8	17
	17-18 jaar	9	20
Geslacht	Jongens	7	14
	Meisjes	7	13
Onderwijsniveau	Bovenbouw vmbo	9	17
	Havo/vwo klas 3	7	14
	Bovenbouw havo	8	18
	Bovenbouw vwo	7	17
Totaal		7	14

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Geen bijbaantje

Scholieren die geen baantje hebben tijdens schoolweken, hebben daar verschillende redenen voor. Met het toenemen van de leeftijd, noemt een hoger percentage dat zij geen tijd hebben voor een baantje.

Overigens is het niet gezegd dat scholieren die geen baantje hebben tijdens schoolweken, geen vakantiewerk doen.

Reden dat scholier geen baantje hebben, naar leeftijd en geslacht (N=5999)

		Ik heb te weinig tijd	Ik ben op zoek, maar ik vind niks	Ik heb het geld niet nodig	Ik houd mij er niet mee bezig	Ik mag nog niet werken
		(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Leeftijd	12 jaar	16	8	8	11	45
	13-14 jaar	29	17	11	12	17
	15-16 jaar	36	26	11	10	-
	17-18 jaar	52	-	-	-	-
Geslacht	Jongens	27	18	12	13	19
	Meisjes	29	16	9	9	21
Totaal		28	17	10	11	20



- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Het loonstrookje

Niet alle scholieren met een baantje krijgen ook een loonstrook. Oppassen bijvoorbeeld is geen officiële baan die in loondienst wordt uitgevoerd.

De resultaten in de tabel hieronder gelden alleen voor scholieren die in loondienst werken.

Stellingen over het loonstrookje, meerdere antwoorden mogelijk (N=4287)

Het loonstrookje...	%
Heb ik nog nooit gehad	32
Vind ik leuk om te bekijken	29
Controleer ik altijd om te zien of mijn loon klopt	49
Vind ik moeilijk te begrijpen	11
Interesseert mij niet	5
Blijft altijd ongeopend in de enveloppe	1
Bekijk ik altijd	48
Snap ik niet	5
Heb ik geleerd te begrijpen	17
Bewaar ik altijd op een vaste plek (bijv. in een doos of map)	48

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)**
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Uitgaven

Gemiddeld geven jongens iets meer geld uit dan meisjes. Dit verschil neemt toe met de leeftijd. Jongens van 14 jaar geven gemiddeld 20 euro per maand meer uit dan meisjes van 14 jaar. Op 17-jarige leeftijd geven jongens 50 euro per maand meer uit dan meisjes. Leerlingen op het vwo geven duidelijk minder geld uit dan vmbo'ers van dezelfde leeftijd.

Gemiddelde uitgaven per maand, naar leeftijd (N=8695), geslacht (N=8695) en schoolniveau (N=3203) (inclusief 0)

		Gemiddelde (€)
Leeftijd	12 jaar	93
	13 jaar	80
	14 jaar	92
	15 jaar	112
	16 jaar	151
	17 jaar	172
	18 jaar	268
Geslacht	Jongens	125
	Meisjes	101
Schoolniveau	Bovenbouw vmbo	174
	Havo/vwo klas 3	102
	Bovenbouw havo	134
	Bovenbouw vwo	104
	Totaal	113



De meest voorkomende uitgavenposten

In de tabel hieronder staat de top 10 van posten waar scholieren hun geld aan besteden. De eerste kolom is het percentage scholieren dat geld besteedt aan de betreffende uitgavenpost. In de tweede kolom staat het gemiddelde bedrag dat zij hier per maand aan besteden.

Uit de resultaten van deze vraag blijkt verder nog dat minder dan 10 procent van de scholieren geld besteedt aan contributies, abonnementen (bijv. op tijdschrift), roken, brommer/scooter/auto en aan verzekeringen.

Top 10 uitgavenposten van scholieren (N=9695)

	Scholieren die hier geld aan uitgeven (%)	Gemiddelde uitgaven per maand (excl. 0) (€)
Snoep en snacks	79	16
Cadeaus	64	9
Persoonlijke verzorging	50	10
Uitgaan, bioscoop, café	50	18
Kleding en schoenen	48	43
Prepaid mobiel	48	10
Sieraden en accessoires	44	7
Frisdrank	43	13
Kleine gadgets en accessoires	42	7
Dagje weg	35	9

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)**
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

De hoogste bestedingen per uitgavenpost

In de tabel hieronder staat de top 5 van uitgavenposten waar scholieren de hoogste bedragen aan besteden. Dit zijn niet de posten waar de meeste scholieren geld aan besteden; in de top 5 staan drie uitgavenposten waar slechts 10 procent van de scholieren geld aan besteed.

Top 5 uitgavenposten met hoogste uitgaven per maand (N=8695)

	Gemiddelde uitgaven per maand (excl. 0) (€)	Scholieren die hier geld aan uitgeven (%)
Alcoholische dranken	53	19
Kleding en schoenen	43	48
Roken	33	7
Brommer, scooter, auto	31	4
Contributies	30	8





Verschillen in bestedingen tussen jongens en meisjes

Onder jongens en onder meisjes is snoep en snacks de meest populaire uitgavenpost. Verder hebben jongens en meisjes volledig andere voorkeuren. Van alle jongens geeft maar 12 procent geld uit aan sieraden en accessoires. Slechts 1 op de 10 meisjes geeft geld uit aan (spel)computers en games.

Top 5 uitgavenposten , naar geslacht (N=4109; N=4585)

Jongens	%	Meisjes	%
Snoep en snacks	83	Snoep en snacks	75
Frisdrank	58	Sieraden en accessoires	72
Cadeaus	56	Kleding en schoenen	71
(Spel)computer en games	54	Cadeaus	71
Uitgaan, bioscoop, cabaret	49	Persoonlijke verzorging	59

Jongens die geld uitgeven aan een uitgavenpost, besteden hier gemiddeld meer aan dan meisjes. Dit geldt ook voor uitgavenposten waar relatief meer meisjes geld aan uitgeven, bijvoorbeeld sieraden en accessoires.

Meestal geven jongens en meisjes ongeveer evenveel aan een uitgavenpost uit. De uitgaven waar het verschil meer dan 5 euro per maand, zijn:

	Jongens (€)	Jongens (%)	Meisjes (€)	Meisjes (%)
Alcoholische dranken	67	21	39	17
Kleding en schoenen	47	36	40	59
Uitgaan, bioscoop, café	22	49	15	52
Andere hobby's	22	11	11	7
(Spel)computer en games	21	54	12	10
Sieraden en accessoires	13	12	7	72



Verschillen in bestedingen tussen leeftijden

Top 5 uitgaven, naar leeftijd (N=1307;N=3326; N=3203; N=859)

12 jaar	%	13-14 jaar	%
Snoep en snacks	74	Snoep en snacks	79
Cadeaus	59	Cadeaus	60
Kleine gadgets en accessoires	49	Prepaid mobiel	49
Prepaid mobiel	48	Persoonlijke verzorging	48
Persoonlijke verzorging	45	Kleine gadgets en accessoires	47

15-16 jaar	%	17-18 jaar	%
Snoep en snacks	81	Uitgaan, bioscoop, café	80
Cadeaus	66	Snoep en snacks	79
Uitgaan, bioscoop, café	60	Cadeaus	77
Kleding en schoenen	56	Kleding en schoenen	67
Persoonlijke verzorging	53	Alcoholische dranken	59

Met het toenemen van de leeftijd gaan meer scholieren geld besteden aan de verschillende posten. Van de 12-jarigen besteedt 45 procent geld aan de laatste post uit de top 5 voor 12-jarigen, terwijl 59 procent van de 17-en 18-jarigen geld besteedt aan de laatste post uit de top 5 voor 17- en 18-jarigen.

Snoep en snacks staat in elke top 5, evenals cadeaus. Maar er zijn ook verschillen in populariteit van de uitgaven. Scholieren van 12, 13 en 14 jaar besteden geld aan kleine gadgets en accessoires. Voor scholieren vanaf 15 jaar is uitgaan een belangrijke uitgavenpost. Voor 17-en 18-jarigen wordt alcohol een belangrijke uitgavenpost.

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Mobiele telefoon

Van alle scholieren heeft 96 procent een mobiele telefoon. Van de 12-jarigen heeft bijna 10 procent geen telefoon; van de 17-en 18-jarigen hebben nagenoeg alle scholieren een telefoon.

Met de leeftijd neemt het aantal scholieren toe dat een abonnement heeft waarbij een mobiele telefoon uitgekozen mag worden.

Type mobiele telefoon, naar leeftijd (N=10402)

	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Ja, ik heb een prepaid	67	66	59	50	62
Ja, ik heb een abonnement met mobiel	16	21	28	37	24
Ja, ik heb een sim only abonnement	8	9	11	12	10
Nee	9	4	2	1	4

Iets meer jongens dan meisjes hebben geen mobiele telefoon (5,5 tegen 2,5 procent). Er zijn geen verschillen tussen vmbo'ers, havisten en vwo'ers.



[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)
[Inkomsten](#)
[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
[Uitgaven](#)
[Bankzaken](#)
[Sparen](#)
[Geld te kort](#)
[Lenen](#)
[Omgaan met geld](#)
[MoneyMindsets](#)
[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Belkosten

In de tabel staat hoe hoog de belkosten zijn van scholieren, ongeacht wie deze betaalt. Scholieren die een mobiele telefoon met abonnement hebben, maken veel hogere kosten dan scholieren die een prepaidtelefoon hebben.

Bedrag waarvoor scholieren per maand bellen, naar leeftijd (N=9433), geslacht (N=9433), schoolniveau (N=3353) en type mobiele aansluiting (N=9433) (exclusief 0)

		Gemiddelde (€)
Leeftijd	12 jaar	9
	13 jaar	11
	14 jaar	11
	15 jaar	13
	16 jaar	15
	17 jaar	16
	18 jaar	20
Geslacht	Jongens	13
	Meisjes	12
Schoolniveau	Vmbo bovenbouw	17
	Havo/vwo klas 3	13
	Havo bovenbouw	15
	Vwo bovenbouw	12
Type aansluiting	Prepaid	9
	Abonnement met mobiele telefoon	22
	Abonnement met sim-only	16
Totaal		12



Wie betaalt wat?

De scholieren is gevraagd wie bepaalde uitgavenposten betaalt: zij zelf of de ouders. Contributies voor sport en andere clubs/verenigingen komen in 75 procent van de gevallen voor rekening van de ouders. In 1 op de 10 gevallen betalen de ouders de kosten van uitgaan. Belkosten komen in de helft van gevallen voor rekening van de ouders.

Wie betaalt welke uitgaven? (N=10402)

	Ik betaal alles zelf	Ik en mijn ouders betalen	Mijn ouders betalen alles	Ik geef hier geen geld aan
	(%)	(%)	(%)	(%)
Contributies	3	4	76	17
Schoolspullen	4	14	75	7
Vakantie	6	21	62	10
Kleding en schoenen	14	25	61	0
Mobiele telefoon	31	18	51	0
Abonnementen	7	6	47	40
Uitstapjes	16	36	40	8
Cadeaus	38	34	24	4
Uitgaan	34	19	13	33
Snoep, snacks en drinken	49	25	13	13

Meer jongens dan meisjes betalen alle uitgaven aan snoep en snacks zelf: 54 procent van de jongens tegen 44 procent van de meisjes. Van de meisjes betaalt 17 procent al hun kleding en schoenen zelf, tegen 11 procent van de jongens. Kleding wordt in 73 procent van de gevallen helemaal door de ouders betaalt; dit geldt voor 50 procent van de meisjes.



Wie betaalt de mobiele telefoon?

Scholieren die een mobiele telefoon hebben met abonnement krijgen hun belkosten vaker volledig vergoed door hun ouders dan scholieren met een prepaidtoestel.

Wie betaalt welke uitgaven?, naar type mobiele telefoon (N=10000)

	Prepaid (%)	Abonnement met mobiele telefoon (%)	Sim-only abonnement (%)	Totaal (%)
Ik betaal alles zelf	38	15	21	31
Ik en mijn ouders betalen	19	15	12	18
Mijn ouders betalen alles	42	68	65	51

Met het toenemen van de leeftijd betalen meer scholieren hun belkosten helemaal zelf. Onder alle leeftijden komt het ongeveer even vaak voor dat de ouders een deel van de belkosten betalen.

Betaling van de belkosten van de mobiele telefoon, naar leeftijd (N=10402)

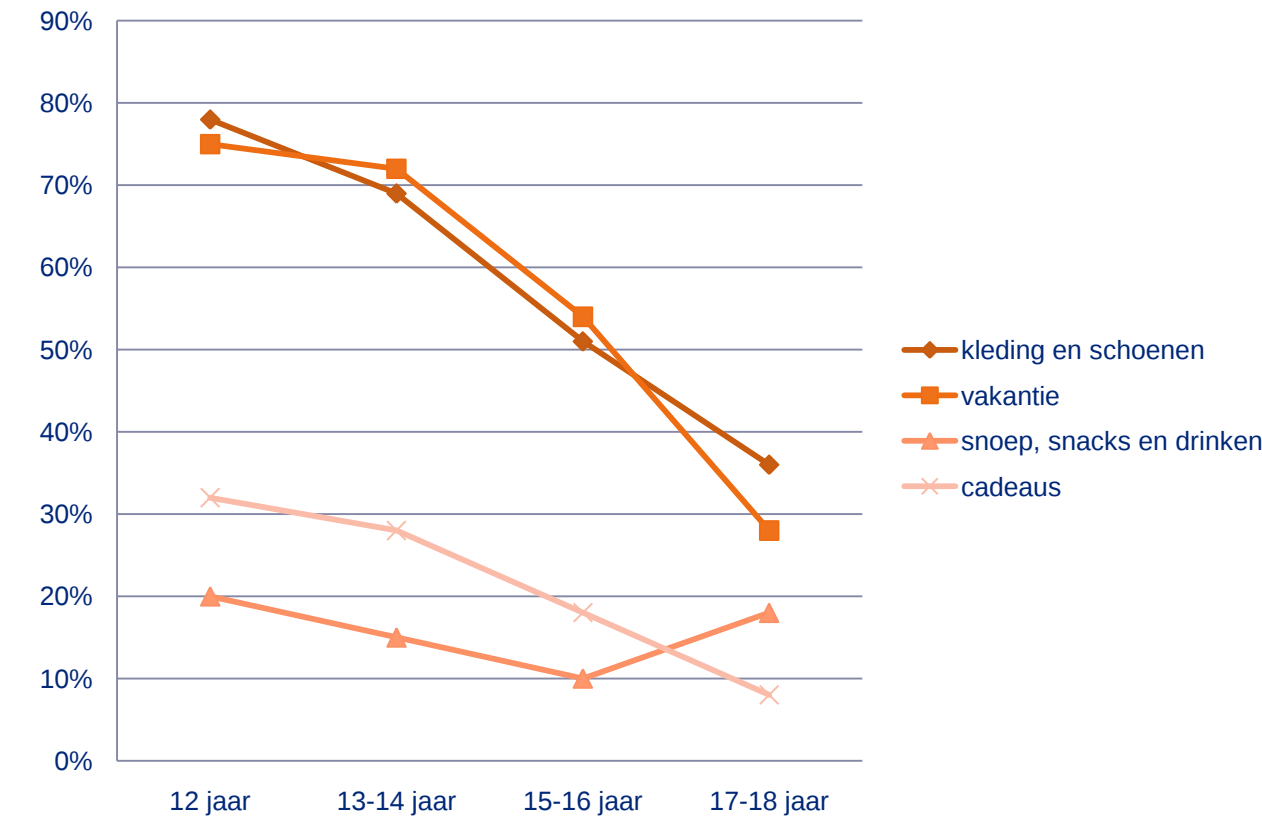
	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Ik betaal alles zelf	21	26	36	47	31
Ik en mijn ouders betalen	15	17	19	17	18
Mijn ouders betalen alles	61	56	44	35	51



Wie betaalt wat naar leeftijd

Met het toenemen van de leeftijd daalt het percentage ouders dat de uitgaven volledig betaalt. Drie kwart van de 12-jarigen krijgt alle kleding en schoenen, en de vakanties vergoed door zijn ouders, tegen 36 procent van de 17- en 18-jarigen (gemiddeld 27 procent van alle scholieren). Van de 17- en 18-jarigen betaalt 20 procent de vakantie helemaal zelf; 46 procent betaalt een deel zelf en krijgt een deel vergoed door zijn ouders. Kleding betaalt 28 procent van de 17- en 18-jarigen helemaal zelf; 37 procent deelt de kosten met zijn ouders.

Ouders die alle uitgaven betalen aan een uitgavenpost, naar leeftijd (N=10402)





Wie betaalt wat naar schoolniveau en kleedgeld

Van de 15- en 16-jarigen betalen meer vwo'ers dan vmbo'ers de uitgaven aan uitgaan en cadeaus helemaal zelf. Van de vwo'ers betaalt 49 procent alle cadeaus zelf, tegen 40 procent van de vmbo'ers .

Voor schoolspullen, abonnementen (op tijdschriften), contributies en vakanties moeten vmbo'ers juist weer vaker alle kosten zelf betalen, terwijl bij de vwo'ers dan weer ouders vaker de uitgaven hieraan voor hun rekening nemen.

Betaling van de uitgaven aan kleding en schoenen, naar wel/geen ontvangst kleedgeld (N =10402)

	Ik betaal alles zelf (%)	Ik en mijn ouders betalen (%)	Mijn ouders betalen alles (%)
Geen kleedgeld	4	15	82
Wel kleedgeld	32	44	24
Totaal	14	25	61

Een derde van de scholieren die kleedgeld krijgen, betaalt alle kleding zelf. Een kwart van de scholieren met kleedgeld, krijgt alle kleding vergoed door de ouders.



Belgedrag

De scholieren is gevraagd welke van onderstaande uitspraken het meest op hen van toepassing is:

- 1. Ik weet altijd hoeveel ik nog kan bellen met mijn prepaidkaart (PREPAID).
Ik weet altijd hoeveel minuten ik nog kan bellen binnen mijn bundel (ABO).
- 2. Ik houd niet precies bij hoeveel ik bel, maar ik bel niet meer dan mijn bedoeling is (PREPAID).
Ik houd niet precies bij hoeveel ik bel, maar ik blijf iedere maand binnen mijn bundel (ABO).
- 3. Ik ben vaak sneller door mijn prepaidkaart heen dan mijn bedoeling is (PREPAID).
Ik ga altijd over mijn bundel heen (ABO).

Betaling van de uitgaven aan kleding en schoenen, naar wel/geen ontvangst kleedgeld (N =10402)

		Prepaid bellers (%)	Bellers met abonnement (%)
1	Op de hoogte van beschikbare belminuten	46	21
2	Niet exact op de hoogte, maar belt niet te veel	42	66
3	Bel meer dan de bedoeling	12	13

Van de 12-jarigen met een prepaid toestel weet 50 procent voor welk bedrag zij nog kunnen bellen en gaat 8 procent over de bundel heen; dit is het hoogste, resp. laagste percentage van alle scholieren. Van de 15-en 16-jarigen met een prepaid toestel komt 15 procent te kort aan zijn beltegoed.

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, komt 34 procent te kort aan zijn beltegoed, tegen 8 procent van de scholieren geldt die nooit geld te kort komen. Ditzelfde is te zien bij scholieren die wel lenen ten opzichte van scholieren die nooit lenen.



Het belang van de mobiele telefoon

De meeste jongeren (88 procent) hoeven niet koste wat het kost het nieuwste model mobiele telefoon te hebben, maar voelen ook weinig voor een afdankertje of het allergeedkoopste model.

Mening over belang van mobiele telefoon, naar mate of men geld te kort komt (N=9484)

	Vaak geld tekort (%)	Soms geld tekort (%)	Nooit geld tekort (%)	Totaal (%)
Ik zorg dat ik altijd dat ik de nieuwste mobiel heb die er op de markt is.	15	8	7	8
Een nieuw model mobiel vind ik belangrijk en leuk, maar het moet niet te duur zijn.	51	54	45	48
Een mobiel moet functioneel zijn. Hoe nieuw die is, is minder belangrijk.	28	35	44	40
Ik zorg dat ik gratis of voor weinig geld een oude mobiel van iemand anders kan overnemen.	6	4	4	4

Meisjes vinden een nieuwe mobiele telefoon iets vaker dan jongens belangrijk en leuk, maar letten daarbij wel op de prijs (52 procent tegen 44 procent). Van de jongens vindt 42 procent het belangrijk dat een mobiele telefoon functioneel is.

Van de 17- en 18-jarigen vindt 46 procent het belangrijk dat een mobiele telefoon functioneel is, tegen 40 procent gemiddeld. Van deze groep vindt 41 procent het belangrijk om een nieuw model telefoon te hebben, tegen 48 procent gemiddeld.

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, wil 15 procent de nieuwste mobiele telefoon hebben die er op de markt is, tegen 8 procent gemiddeld. Scholieren die nooit geld te kort komen, vinden het vaker dan gemiddeld belangrijk dat een mobiele telefoon functioneel is.



Aankopen via internet

Meer dan de helft van de scholieren koopt wel eens iets via internet. Games en kleding zijn de twee populairste producten die via internet aangekocht worden.

Aankopen via internet, naar geslacht (N=5177; N=5175)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Ik koop niets via internet	33	40	37
Games en/of (spel)computeraccessoires	48	10	29
Kleding	15	36	25
Boeken	10	20	15
Muziek	12	11	12
Anders	14	11	12
Films	12	10	11
Vakantie	7	12	9

Met het toenemen van de leeftijd doen meer scholieren aankopen via internet. Van de 12-jarigen koopt 47 procent nooit iets via internet, tegen 25 procent van de 17- en 18-jarigen. Het leeftijdseffect is vooral zichtbaar bij de posten kleding, boeken en vakanties. Van de 13- en 14-jarigen koopt 22 procent kleding via internet, tegen 36 procent van de 17- en 18-jarigen.

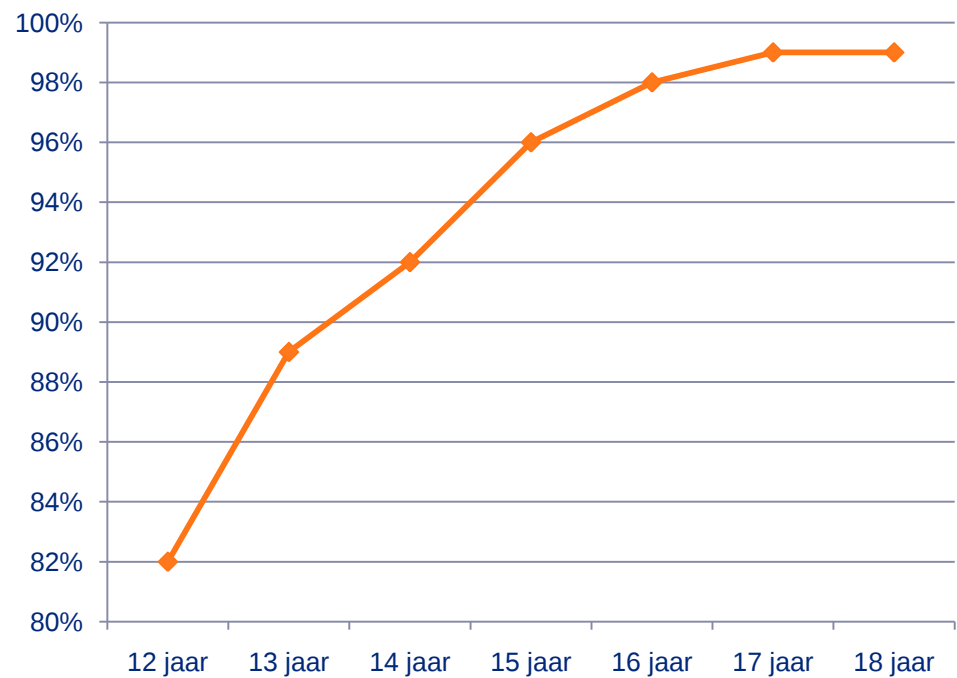
Vmbo'ers van 15 en 16 jaar kopen minder vaak iets via internet dan hun leeftijdsgenoten op het vwo: 62 procent tegen 71 procent.



Bankzaken

Gemiddeld heeft 92 procent van de scholieren een bankrekening. Met het toenemen van de leeftijd hebben meer scholieren een bankrekening.

Percentage scholieren met een bankrekening, naar leeftijd (N=10327)



Van de 15- en 16-jarige vmbo'ers en vwo'ers scholieren hebben degenen die in de bovenbouw van het vmbo of in klas 3 havo/vwo zitten, 5 procent geen bankrekening. Onder scholieren in de bovenbouw van de havo of het vwo is dit 2 procent.

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Gegevens controleren op de bankrekening

Frequentie waarmee scholieren hun bankrekening bekijken, naar leeftijd (N=9490)

	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Minimaal 1x per week	11	14	25	38	20
1x in de 2 weken	12	16	25	28	20
Ongeveer 1x per maand	25	28	27	22	26
Minder dan 1x per maand	9	9	7	5	8
(Bijna) nooit	42	33	17	8	26

Van de 15-jarigen checkt het merendeel minimaal eens per twee weken de gegevens op de bankrekening; vaak gebeurt dat zelfs minimaal eens per week.

Van de 15- en 16-jarige vmbo'ers controleert 24 procent de gegevens op zijn bankrekening nooit, tegen 13 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.

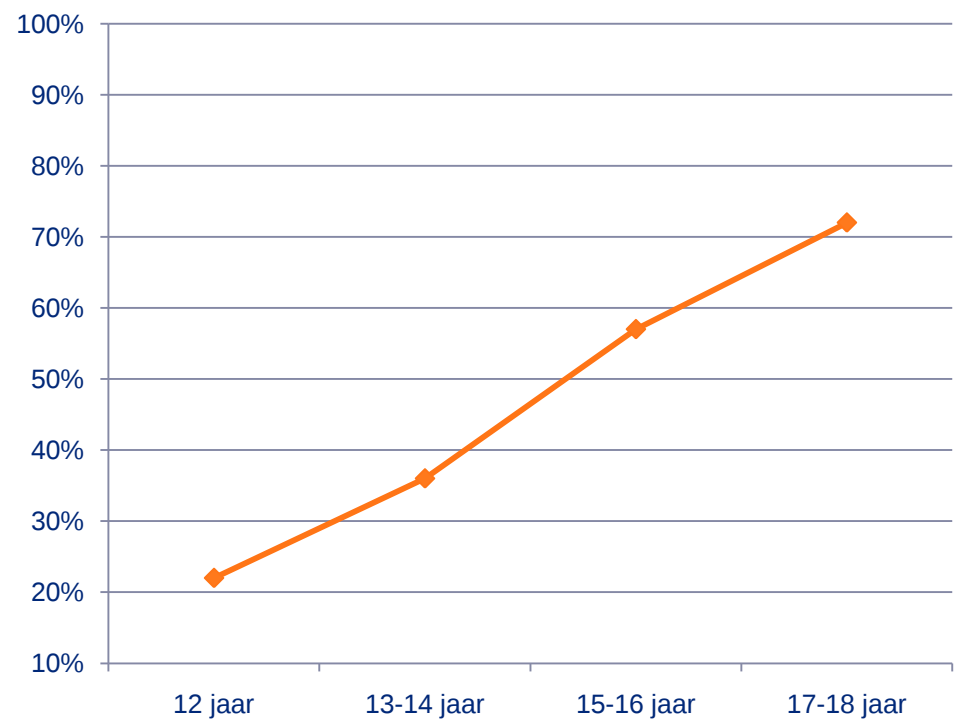




Internetbankieren

Van de scholieren die een bankrekening hebben, regelt 45 procent zijn bankzaken via internet. Dit gedrag neemt sterk toe met de leeftijd.

Percentage scholieren met een bankrekening dat internetbankiert, naar leeftijd (N=9481)



Van de 15- en 16-jarige vmbo'ers regelt 48 procent zijn bankzaken via internet; tegen 62 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.

Van de scholieren die wel eens aankopen doen via internet, regelt 53 procent zijn bankzaken via internet. Van de scholieren die nooit iets kopen via internet, maakt 70 procent ook voor zijn bankzaken geen gebruik van internet.

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Waarom internetbankieren

Hoe ouder de scholier wordt, hoe meer redenen zij opgeven waarvoor ze het internetbankieren gebruiken. Het controleren van de saldo is voor alle leeftijden de belangrijkste reden. Geld overmaken wordt een belangrijker doel van internetbankieren naarmate de scholier ouder wordt.

Redenen waarom scholieren internetbankieren (N=4214)

	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Saldo controleren	73	77	84	88	82
Geld overmaken tussen eigen bank-en spaarrekening(en)	35	42	58	70	53
Geld overmaken naar vrienden, ouders, familie	31	42	54	68	51
Om te zien waar ik mijn geld aan uitgeef	37	38	40	46	40
Geld overmaken naar organisaties en bedrijven	8	14	26	38	23
Anders	11	8	5	4	6

Jongens en meisjes gebruiken het even vaak voor het controleren van het saldo. Meisjes maken iets vaker dan jongens geld over tussen hun eigen bank-en spaarrekening (56 tegen 51 procent) en naar vrienden en ouders (57 tegen 44 procent).

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Waarom niet internetbankieren

Scholieren hebben verschillende redenen om geen gebruik te maken van internetbankieren.

Redenen waarom scholieren niet internetbankieren (N=5203)

	%
Ik heb het nog niet nodig (nog geen rekeningen die ik moet betalen)	43
Ik heb er geen behoefte aan	30
Ik snap niet hoe het werkt	19
Ik mag niet van mijn ouders	13
Dat kan niet bij mijn bank/type bankrekening	12
Anders	12

Scholieren van 15 jaar en ouder die niet internetbankieren, geven dezelfde antwoorden. Van hen weet 15 procent niet hoe het werkt en 12 procent mag nog niet internetbankieren van de ouders. Bij de antwoordcategorie ‘anders’ geven deze scholieren aan dat hun ouders voor hen internetbankieren en dat ze nog niet aan internetbankieren gedacht hebben.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Sparen

Van alle scholieren spaart 88 procent. Iets meer jongens dan meisjes sparen: 89 tegen 87 procent.

Van de 12- t/m 14-jarigen sparen iets meer scholieren dan gemiddeld: 89 procent. Van de 15- en 16-jarigen sparen iets minder scholieren dan gemiddeld: 86 procent.

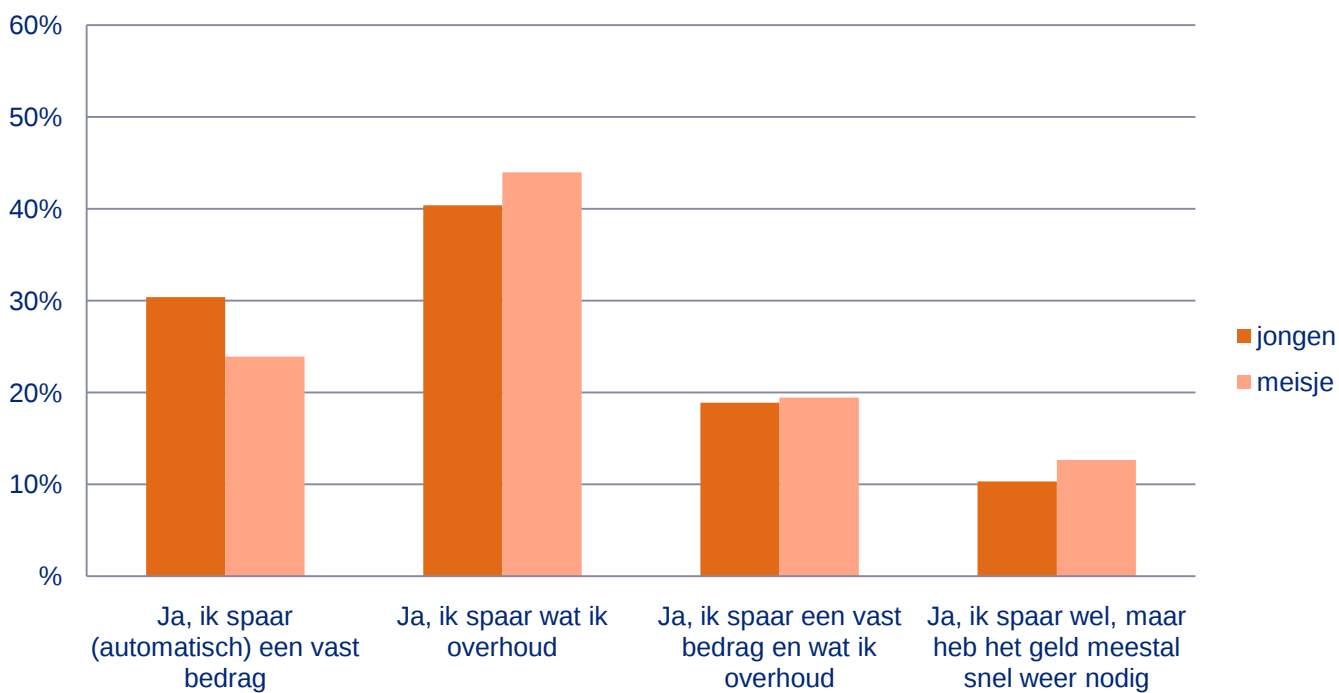
Ook ouders sparen voor de scholieren. Van de scholieren zegt 58 procent dat de ouders voor hem sparen; één op de vijf scholieren weet niet of zijn ouders dat doen en 22 procent weet dat dit niet gebeurt.



Hoe sparen jongeren?

De meeste scholieren sparen een vast bedrag (46 procent), 27 procent spaart alleen een vast bedrag en 19 procent spaart daarnaast wat hij overhoudt. Iets meer jongens dan meisjes sparen automatisch een vast bedrag; meer meisjes dan jongens sparen als zij geld overhouden.

Manier van sparen, naar geslacht (N=8955)



Met het toenemen van de leeftijd daalt het percentage scholieren dat automatisch een vast bedrag spaart, en neemt het percentage toe dat alleen spaart wat hij overhoudt. Dit laatste geldt voor 36 procent van de 12-jarigen en 48 procent van de 17- en 18-jarigen.

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)**
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Verschillen in sparen naar schoolniveau

Vmbo'ers van 15 en 16 jaar hebben een volledig ander spaargedrag dan hun leeftijdgenoten op het vwo.

Manier van sparen, naar schoolniveau (N=3037)

	Vmbo	Havo/vwo klas 3	Havo	Vwo	Totaal
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	29	24	21	20	23
Ja, ik spaar wat ik overhoud	38	45	48	50	46
Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	17	19	18	21	19
Ja, ik spaar wel, maar heb het geld meestal snel weer nodig	16	12	13	10	12





Spaarbedrag per maand

Van de scholieren die sparen, weet 69 procent welk bedrag hij ongeveer per maand spaart.

Spaarbedrag per maand, naar leeftijd (exclusief 0) (N=5933)

	Gemiddelde (€)
12 jaar	18
13 jaar	22
14 jaar	28
15 jaar	38
16 jaar	51
17 jaar	63
18 jaar	80
Totaal	34

De helft van de scholieren spaart minder dan 20 euro per maand en de helft meer dan 20 euro per maand. Doordat een deel van de scholieren meer spaart, is het gemiddelde spaarbedrag hoger, namelijk 34 euro.

Jongens sparen gemiddeld 37 euro per maand en meisjes 31 euro per maand. Vmbo'ers en havisten van 15 en 16 jaar sparen gemiddeld 50 euro per maand; hun leeftijdgenoten op het vwo gemiddeld 39 euro per maand.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Totaal bedrag aan spaargeld

Van de scholieren die sparen, weet 56 procent hoeveel spaargeld hij heeft. Van de 17- en 18-jarige spaarders weet 67 procent wat hun totale spaartegoed is.

Scholieren die sparen, hebben een gemiddeld spaartegoed van 1500 euro. Het spaartegoed neemt toe met de leeftijd van de scholier. De helft van scholieren die sparen, heeft minder dan 526 euro gespaard; de helft heeft meer dan 526 euro gespaard.

Havisten en vwo'ers van 15 en 16 jaar hebben 350 tot 400 euro meer spaargeld dan hun leeftijdgenoten op het vmbo.

Totaal bedrag aan spaargeld, naar leeftijd, geslacht en schoolniveau (exclusief 0) (N=4783;1678)

		Gemiddelde (€)	Mediaan (€)
Leeftijd	12 jaar	940	300
	13 jaar	928	300
	14 jaar	1403	500
	15 jaar	1682	700
	16 jaar	2068	1000
	17 jaar	2406	1300
	18 jaar	2922	1876
Geslacht	Jongens	1756	658
	Meisjes	1243	500
	Totaal	1501	526
Schoolniveau	Bovenbouw vmbo	1613	600
	Havo/vwo klas 3	1435	600
	Bovenbouw havo	2015	1000
	Bovenbouw vwo	1978	1000
	Totaal (15 en 16 jaar)	1841	845

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Geld te kort

Van de scholieren komt 60 procent nooit geld te kort; 33 procent komt soms te kort en 7 procent vaak. Meer meisjes dan jongens komen geld te kort.

Percentage scholieren dat wel eens geld te kort komt, naar geslacht (N=9863)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Vaak	6	8	7
Soms	30	36	33
Nooit	63	57	60

Van de 12-jarigen komt 64 procent nooit geld te kort. Van de 15- en 16-jarigen komt 8 procent vaak geld te kort.

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, spaart 32 procent niet. Van de scholieren die nooit geld te kort komen, spaart 10 procent niet.





Wat doen scholieren als ze geld tekort komen?

Scholieren kunnen meerdere dingen doen als zij geld te kort komen. Gemiddeld onderneemt 57 procent van de scholieren die geld te kort komen, één actie uit onderstaande tabel, 29 procent onderneemt twee acties en 11 procent drie acties.

Iets meer dan de helft van de scholieren doet niets als zij geld te kort komen. Met het toenemen van de leeftijd leggen meer scholieren zich neer legt bij het tekort en kopen dus niks.

Iets meer meisjes dan jongens lenen geld van de ouders (40 procent tegen 33 procent).

Activiteiten die scholieren doen als ze geld te kort komen, naar leeftijd (N=3920)

	12 jaar (%)	13-14 jaar (%)	15-16 jaar (%)	17-18 jaar (%)	Totaal (%)
Ik doe niks, op=op	45	49	56	60	52
Ik leen geld van mijn ouders	34	35	39	39	37
Ik leen geld van vrienden (of broers/zussen)	23	30	30	26	28
Ik ga werken om bij te verdienen	21	19	21	20	20
Ik gebruik mijn spaargeld	17	15	17	18	16
Anders	9	5	4	3	5
Ik ga rood staan op de betaalrekening	3	2	1	2	2



Hoe vrijgevig zijn de ouders?

Bijna 1 op de 10 scholieren krijgt altijd extra geld van hun ouders als zij daar om vragen. Vaak hangt het van de bestemming van het geld of van de grootte van het bedrag of ouders hieraan toegeven.

Percentage scholieren dat wel of geen geld krijgt van ouders als zij daar om vragen, naar geslacht (N=9763)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Ik krijg het als zij het echt nodig vinden wat ik ervan ga kopen	22	29	25
Ik vraag nooit om extra geld	28	23	25
Ik krijg het alleen als het om kleine bedragen gaat	14	12	13
Ik krijg het (bijna) nooit	15	10	12
Ik krijg het wel, maar moet het meestal wel terugbetalen	9	14	12
Ik krijg het (bijna) altijd	9	9	9
Anders, namelijk	3	3	3

Van de 12-jarigen krijgt 15 procent (bijna) nooit extra geld van hun ouders als zij daar om vragen; 22 procent krijgt het alleen als zijn ouders dat nodig vinden.
Van de 15- en 16-jarigen krijgt 27 procent extra geld als de ouders de bestemming van het geld belangrijk vinden; hetzelfde geldt voor 30 procent van de 17- en 18-jarigen.

Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar vraagt 18 procent nooit extra geld aan de ouders, tegen 30 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.
Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar krijgt 16 procent (bijna) altijd geld van de ouders als hij daar om vraagt, tegen 8 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.



Geldtekort en vrijgevigheid van de ouders

Percentage scholieren dat wel of geen geld krijgt van ouders als zij daar om vragen, naar mate waarin scholieren geld tekort komen (N=9763)

	Vaak geld tekort (%)	Soms geld tekort (%)	Nooit geld tekort (%)	Totaal (%)
Ik krijg het (bijna) nooit	23	15	10	12
Ik krijg het alleen als het om kleine bedragen gaat	14	17	11	13
Ik krijg het als zij het echt nodig vinden wat ik ervan ga kopen	26	29	23	25
Ik krijg het wel, maar moet het meestal wel terugbetalen	14	16	9	12
Ik krijg het (bijna) altijd	11	7	10	9
Anders, namelijk	5	3	3	3
Ik vraag nooit om extra geld	7	13	34	25

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, vraagt 93 procent wel eens geld aan de ouders, tegen 66 procent van de scholieren die nooit geld te kort komen.

Opvallend is dat van de scholieren die vaak geld te kort komen, 23 procent nooit geld krijgt van de ouders als zij daar om vragen, tegen 12 procent van de scholieren gemiddeld.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Lenen

Percentage scholieren dat wel eens geld leent, naar geslacht (N=9388)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Vaak	4	4	4
Soms	47	56	52
Nooit	49	40	44

Iets meer meisjes dan jongens lenen geld.

Van de 12-jarigen leent 56 procent nooit. Van de 15- en 16-jarigen leent 61 procent wel eens geld.

- Inhoudsopgave
- Samenvatting en Conclusie
- Visie van het Nibud
- Inleiding
- Methode van onderzoek
- Resultaten
 - Inkomsten
 - Bijbaantjes en vakantiewerk
 - Uitgaven
 - Bankzaken
 - Sparen
 - Geld te kort
 - Lenen**
 - Omgaan met geld
 - MoneyMindsets
 - Scholieren nu/2 jaar geleden
- Over het Nibud
- Publicaties van het Nibud



Lenen, geld te kort en sparen

Van de scholieren die vaak geld te kort komen, leent 80 procent, tegen 43 procent van de scholieren die nooit geld te kort komen. Geld te kort komen lijkt een voorbode van lenen.

Percentage scholieren dat wel eens geld leent, naar mate waarin scholieren geld tekort komen (N=9388)

	Kom je wel eens geld te kort?			
Hoe vaak leen je geld van anderen?	Vaak (%)	Soms (%)	Nooit (%)	Totaal (%)
Vaak	28	3	2	4
Soms	52	72	41	52
Nooit	20	25	57	44

Van de scholieren die lenen, spaart 75 procent, tegen 89 procent van degenen die nooit lenen.

Van de scholieren die vaak lenen, spaart 23 procent maar heeft het geld meestal ook snel weer nodig. Van de scholieren die nooit lenen, geeft 6 procent dit antwoord.

Percentage scholieren dat wel eens geld leent, naar spaargedrag (N=9388)

	Hoe vaak leen je geld van anderen?			
Sparen	Vaak (%)	Soms (%)	Nooit (%)	Totaal (%)
Nee, ik spaar zelf niet	25	12	11	12
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	17	21	27	23
Ja, ik spaar wat ik overhoud	25	39	37	38
Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	10	16	19	17
Ik spaar, maar heb het geld vaak snel weer nodig	23	12	6	10



Leendoelen

Scholieren die lenen, kunnen meerdere leendoelen hebben. De helft van de scholieren die wel eens geld lenen, heeft één leendoel, een kwart heeft er twee, 13 procent drie en 6 procent vier. Nog eens 6 procent van de scholieren die lenen, heeft vijf of meer leendoelen.

Verreweg het belangrijkste leendoel is eten en drinken. Een kwart van de scholieren leent wel eens geld voor een avond uit.

De verschillen in leendoelen tussen jongens en meisjes komen overeen met de verschillen in uitgavenpatroon/populaire uitgaven tussen beide geslachten.

Top 6 leendoelen, naar geslacht (N=5247)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Eten en drinken (bijv. snoep en snacks op school)	80	79	80
Uitgaan, bioscoop, cabaret	23	25	24
Cadeaus	12	22	18
Kleding en schoenen	8	23	16
Make up, tijdschriften, schoolspullen	2	22	13
(Spel)computer, games	19	4	11

Van de vwo'ers van 15 en 16 jaar leent 88 procent voor eten en drinken, tegen 73 procent van hun leeftijdgenoten op het vmbo.

Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar leent 14 procent voor roken en drugs, tegen 4 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo. Ook lenen meer vmbo'ers dan vwo'ers voor make-up (14 procent tegen 9 procent) en voor hobby's (8 procent tegen 4 procent).

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu en 2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Verschillen in leendoelen tussen leeftijden

Met het toenemen van de leeftijd veranderen de leendoelen van scholieren. Vooral bij (spel)computers en games vindt er een verschuiving plaats. Van de 12-jarigen leent 12 procent hier wel eens geld voor, van de 13- en 14-jarigen 20 procent en van de 17- en 18-jarigen 37 procent.

Met het toenemen van de leeftijd besteden meer scholieren geld aan uitgaan (zie pagina 31). Tegelijkertijd wordt dit een belangrijker leendoel.

Van wie lenen scholieren?

Scholieren die lenen, kunnen meerdere financiers hebben. Een derde van de scholieren die lenen, heeft één financier, 41 procent heeft er twee, 21 procent drie en 5 procent heeft er vier of meer. De belangrijkste financiers zijn:

- | | |
|------------------------|-----|
| 1. Vrienden | 73% |
| 2. Ouders | 55% |
| 3. Klasgenoten | 55% |
| 4. Andere familieleden | 14% |

Banken, financiële instellingen, winkels en DUO (de InformatieBeheerGroep) worden door minder dan 1 procent van de scholieren genoemd als financier.

Van de 12-jarigen leent 62 procent van de ouders.

Van de 13- en 14-jarigen leent 61 procent van klasgenoten.

Van de 15- en 16-jarigen leent 79 procent van vrienden.

Van de 17- en 18-jarigen leent 42 procent van klasgenoten en 62 procent van de ouders.



Leenbedrag per keer

Van de scholieren die lenen, weet 78 procent hoeveel hij per keer leent.
Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar weet 72 procent dit, tegen 81 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.

Hoogte van het leenbedrag per keer (exclusief 0) (N=4069)

Percentage scholieren op wie bedrag van toepassing	Bedrag (€)
10%	0,60
25% (1 ^e kwartiel)	1,00
50% (2 ^e kwartiel)	2,00
75% (3 ^e kwartiel)	4,00
90%	10,00

Van zowel de jongens als de meisjes leent de helft per keer minder dan 2 euro en de helft meer dan 2 euro. Bovendien leent 90 procent minder dan 10 euro per keer; 10 procent leent meer dan 10 euro per keer.

Van de scholieren die lenen, leent 0,5 procent (27 scholieren) meer dan 500 euro per keer. Dit trekt het gemiddelde uiteraard sterk omhoog. De gemiddelde lening van alle scholieren bedraagt 9,50 euro per keer. Jongens lenen gemiddeld 15,50 euro per keer; 10 euro per keer meer dan meisjes.

Van de scholieren tot en met 14 jaar leent de helft minder dan 1 euro per keer en de helft meer dan 1 euro per keer. Van de scholieren van 15 jaar en ouder leent de helft minder dan 2 euro per keer en de helft meer dan 2 euro per keer.

Van de 17- en 18-jarigen leent 90 procent minder dan 15 euro per keer, tegen minder dan 10 euro per keer door 90 procent van de scholieren uit de andere leeftijdsgroepen.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Totale uitstaande schulden

Van de scholieren die wel eens geld lenen, weet 55 procent welk bedrag hij op dit moment in totaal heeft geleend.

Van de vmbo'ers van 15 en 16 jaar weet 51 procent hoe hoog zijn totale schuld is, tegen 60 procent van hun leeftijdgenoten op het vwo.

Van de scholieren die wel eens geld lenen, heeft 40 procent op dit moment een schuld. Daardoor is de schuld van alle scholieren die wel eens geld lenen, laag. De helft heeft in totaal minder dan 1,50 euro uitstaan, de helft meer.



Uitstaande schuld naar leeftijd

Van de scholieren die op dit moment een schuld hebben, heeft de helft minder dan 10 euro uitstaan en de helft meer. Eén op de 10 scholieren is op dit moment meer dan 100 euro schuldig.

Jongens die geld hebben geleend, hebben een hogere schuld dan meisjes die geld hebben geleend. Van de jongens die lenen, heeft de helft minder dan 10 euro schuld en de helft meer dan 10 euro schuld. Van de meisjes die lenen, heeft de helft minder dan 6 euro schuld en de helft meer dan 6 euro schuld. Van de jongens die lenen, heeft 10 procent meer dan 150 euro uitstaan. Van de meisjes die lenen, heeft 10 procent meer dan 60 euro uitstaan.

Met het toenemen van de leeftijd, neemt de hoogte van de schuld toe. Van de 12-jarigen heeft de helft een schuld van 5 euro of minder en de helft een schuld van meer dan 5 euro. Van de 17- en 18-jarigen heeft de helft een schuld van 20 euro of minder en de helft een schuld van meer dan 20 euro.

Totale uitstaande schuld, naar leeftijd (exclusief 0) (N=1634)

Percentage scholieren op wie bedrag van toepassing	12 jaar (€)	13-14 jaar (€)	15-16 jaar (€)	17-18 jaar (€)	Totaal (€)
10%	1,00	1,10	1,60	1,92	1,00
25% (1 ^e kwartiel)	2,00	3,00	5,00	5,00	3,00
50% (2 ^e kwartiel)	5,00	7,11	10,00	20,00	10,00
75% (3 ^e kwartiel)	15,00	20,00	40,00	99,08	30,00
90%	50,00	76,73	122,94	300,00	100,00



Hoe scholieren tegen lenen aankijken

Driekwart van de scholieren vindt lenen aanvaardbaar zo lang het om kleine bedragen gaat. Eenzelfde percentage vindt lenen geen bezwaar, zolang je het geld maar terugbetaalt. Bijna 8 op de 10 scholieren vindt ook niet dat lenen verboden moet worden.

Stellingen over lenen (N=9471)

	Helemaal mee eens	Meer eens dan oneens	Meer oneens dan eens	Helemaal oneens	Weet ik niet
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Ik ben tegen geld lenen	21	27	27	14	11
Geld lenen is niet slecht, als je maar terugbetaalt	50	28	12	6	4
Voor kleine bedragen is lenen niet erg	45	28	12	10	5
Mijn leeftijdsgenoten lenen te makkelijk geld	28	24	16	10	21
Lenen moet verboden worden	5	7	19	60	9
Geld lenen is handig als je geen geld hebt	18	25	25	23	8
Schulden hebben is erger dan lenen	50	17	9	10	14

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Lenen versus schulden

Scholieren vinden schulden erger dan lenen. Voor hen hebben deze begrippen dus een andere lading.

Scholieren hebben niet of nauwelijks ‘echte schulden’. Het gaat bij hen vooral om geld dat geleend wordt voor kleine dingen. Scholieren associëren schulden waarschijnlijk met hoge bedragen voor grote aankopen, die je moeilijker kunt terugbetalen.

Van de 17- en 18-jarigen is 58 procent tegen geld lenen, tegen 48 procent van de scholieren gemiddeld.

Met de stelling ‘Lenen is niet slecht, als je maar terugbetaalt’ is 25 procent van de 17- en 18-jarigen het niet eens, tegen 18 procent gemiddeld.

Met de stelling ‘Lenen voor kleine bedragen is niet erg’ is 75 procent van de meisjes het eens, tegen 71 procent van de jongens. Van de jongens vindt 14 procent dat lenen verboden moet worden, tegen 11 procent van de meisjes.

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Lenen en de scholier zelf

De scholieren is een aantal stellingen voorgelegd over hun leengedrag, met de vraag in welke stelling zij zichzelf het meest herkennen.

Percentage scholieren met een bepaald leentype, naar geslacht (N=5197)

Leentype	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Ik zorg er voor dat ik zo snel mogelijk terugbetaal	79	85	82
Terugbetalen komt wel een keer	10	9	9
Ik vergeet meestal hoeveel en van wie ik heb geleend	3	3	3
Ik betaal pas terug als de ander daar om vraagt	6	2	4
Ik betaal meestal niet terug	2	1	1

Van de scholieren die wel eens geld lenen, betalen 8 op de 10 het bedrag zo snel mogelijk terug. Meisjes zijn daar iets beter in dan jongens.



- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)**
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

Omgaan met geld

Scholieren vinden over het algemeen dat zij goed met geld kunnen omgaan. 4 procent geeft aan dat zij niet met geld overweg kunnen.

		Kan goed met geld omgaan (%)	Kan soms goed, soms niet goed met geld omgaan (%)	Kan niet met geld omgaan (%)
Leeftijd	12 jaar	65	32	4
	13-14 jaar	67	30	3
	15-16 jaar	64	32	4
	17-18 jaar	66	29	5
Geslacht	Jongens	69	27	4
	Meisjes	62	34	4
Schoolniveau	Vmbo bovenbouw	53	40	6
	havo/vwo klas 3	65	32	3
	Havo bovenbouw	64	31	5
	Vwo bovenbouw	70	27	3
Totaal		65	31	4





Lastige geldzaken

Scholieren hebben het meeste moeite met overzicht houden in de inkomsten en uitgaven. Opvallend is dat ook veel scholieren het lastig vinden om hun geld uit te geven.

Wat vind je lastig als het om geld gaat?, naar geslacht (N=4545; N=4713)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Overzicht houden over wat ik krijg en uitgeef	22	32	27
Voorkomen dat ik te veel koop omdat het goedkoper is	19	35	27
Prijsbewust zijn	20	24	22
Uitkomen met mijn geld	14	21	18
Om mijn eigen geld uit te geven	18	20	19
Mezelf niet door reclames te laten verleiden	12	19	16
Mezelf niet door anderen of vrienden laten beïnvloeden	15	16	16
Betrouwbare informatie en aanbieders vinden	8	6	7
Niets is lastig	36	23	29

Scholieren konden meerdere onderwerpen aankruisen. Van de scholieren vindt 52 procent 1 onderwerp lastig, bijna 20 procent heeft echter met 3 of meer onderwerpen moeite. Van de meisjes heeft 23 procent moeite met 3 of meer onderwerpen, tegen 15 procent van de jongens. Met het toenemen van de leeftijd, neemt het percentage af dat moeite heeft met geen enkel onderwerp. Van de 12-jarigen vindt 16 procent geen enkel onderwerp lastig, tegen 8 procent van de 17- en 18-jarigen.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Hoe ziet de scholier zich?

Aan de scholieren is gevraagd welke stelling het best bij hen past.

Hoe ziet de scholier zich naar geslacht (N=4529; N=4696)

	Jongens (%)	Meisjes (%)	Totaal (%)
Wat ik heb aan geld, geef ik direct uit	11	17	14
Ik denk goed na voordat ik geld uitgeef	41	48	44
Als ik iets wil en ik heb geen geld dan leen ik het	2	3	2
Ik spaar eerst voordat ik iets koop	28	18	23
Ik vind het moeilijk om mijn geld uit te geven, ik spaar liever	17	15	16

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



MoneyMindsets

Stichting Weet Wat Je Besteedt (WWJB) onderscheidt vier geldtypes onder jongeren.

De verschillende geldtypes hebben elk een aantal waarden en een bepaalde houding ten opzichte van geld.

Het Money Mindsets-model

Ruim 1.100 tussen 12 en 25 jaar zijn allerlei stellingen voorgelegd over geld. Op basis van hun reacties zijn zes onderscheidende kenmerken geformuleerd, te weten: impulsiviteit, statusgerichtheid, behoefte aan controle, onafhankelijkheid, leenaversie en leenbereidheid.

1. Impulsiviteit

Dit laat zien in welke mate jongeren geneigd zijn (gemakkelijk) geld uit te geven, zonder over de consequenties daarvan na te denken. Jongeren die hierop hoog scoren, geven gemakkelijk geld uit en vinden het doorgaans lastig om te sparen. Deze groep heeft 'een gat in de hand'. Shoppen vinden ze erg leuk en als ze geld krijgen bedenken ze vaak meteen wat ze daar van kunnen kopen.

2. Statusgerichtheid

Dit zegt iets over de mate waarin jongeren het belangrijk vinden later rijk te worden en veel geven om mooie en dure spullen. De jongens en meiden bij wie dit eruit springt, houden vaak van luxe en vinden over het algemeen vaker dat geld gelukkig maakt. Hun beeld van geld is meestal erg positief en ze denken vaker dat ze later zelf rijk zullen worden.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

MoneyMindsets

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



3. Behoeftte aan controle

Dit gaat over de mate waarin jongeren het belangrijk vinden voldoende geld achter de hand te hebben. Jongeren met veel behoefte aan controle op geldgebied, gaan vaker netjes met hun geld om en zijn doorgaans goed in sparen. Ze nemen adviezen van hun ouders of verzorgers vaker serieus en hebben het liefst wat geld achter de hand voor het geval ze onverwachte kosten krijgen.

4. Onafhankelijkheid

Dit is de mate waarin jongeren zelf over hun geld willen beschikken en beslissen. Jongeren die hoog scoren hierop, willen hun geldzaken vaker zelf regelen, zonder dat anderen zich ermee bemoeien. Jongeren die laag scoren, staan dus over het algemeen meer open voor advies op het gebied van hun financiën.

5. Leenaversie

Dit is de mate waarin jongeren aangeven tegen het (zelf) lenen van geld te zijn. Jongeren die hoog scoren, geven vaker aan dat ze lenen niet goed vinden en zouden zich schamen als ze geld moesten lenen. Ze zijn ook vaker van mening dat mensen die geld lenen, niet goed met geld kunnen omgaan.

6. Leenbereidheid

Dit laat de mate zien waarin jongeren juist voor het (zelf) lenen van geld zijn. Jongeren die hier hoog scoren, vinden het minder moeilijk geld te lenen, bijvoorbeeld voor een

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



De 4 typen

Op basis van de scores op deze zes kenmerken zijn vier verschillende financiële types (geldtypes) te onderscheiden. De jongeren binnen één type denken op vergelijkbare manier over geldzaken en hebben dezelfde houding ten aanzien van geld. Hieronder wordt kort omschreven hoe de houding van de typen is ten aanzien van geld.

Type 1: De Trendsetter

Van de 6 kenmerken scoort de Trendsetter het hoogst op ‘statusgerichtheid’ en ‘impulsiviteit’ en het laagst op ‘behoefte aan controle’.

Trendsetters zijn jongeren die vaak opvallen in een groep; de populaire mensen in een klas. Status is belangrijk, zij willen graag laten zien wat ze hebben. Maar ze zijn ook op zichzelf gericht en hebben weinig interesse in goede doelen of vrijwilligersbaantjes.

Veel jongeren uit deze groep geven aan dat geld uitgeven hen het gevoel geeft dat ze ‘beter’ zijn. Ze geven geld dat ze hebben direct uit.

Deze groep heeft relatief weinig behoefte aan controle. Ze zijn niet geïnteresseerd in overzicht van inkomsten en uitgaven, begroten, kasboekjes, staan regelmatig rood, sparen alleen voor iets wat ze echt willen hebben, maar dat wil niet zeggen dat ze zich niet voor geldzaken interesseren. Ze zijn juist meer geïnteresseerd in wat andere leeftijdsgenoten verdienen, uitgeven, maar ook in het onderwerp verzekeren en beleggen. Ze maken zich ook regelmatig zorgen over hun geldzaken. Ze willen in de toekomst ook hun leefstijl kunnen volhouden. Geld maakt immers gelukkig.

Type 2: De Regelaar

Regelaars scoren hoog op ‘behoefte aan controle’ en vrij laag op ‘impulsiviteit’ en ‘statusgerichtheid’. In veel opzichten is hij het tegenovergestelde van de Trendsetter. Deze jongeren scoren namelijk juist laag op ‘statusgerichtheid’ en ‘impulsiviteit’ en hebben relatief veel behoefte aan controle. Ze gaan op een beheerste, voorzichtige manier met geld om, hebben meestal een vrij sobere levensstijl. Ze kunnen verleidingen goed weerstaan, onder andere omdat ze weinig behoefte hebben aan dure merken en luxe producten. Praten over geld doet deze groep nauwelijks. Ze hebben behoefte aan controle op hun financiën en zij beheren hun geld graag zelf.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Type 3: De Levensgenieter

Levensgenieters scoren hoog op impulsiviteit. Het zijn vaak sociale, ‘outgoing’ mensen, die het liefst plezier maken met hun vrienden. Zij scoren juist laag op ‘statusgerichtheid’. Het type leeft volgens het motto pluk de dag en geld moet rollen, plannen is niet belangrijk. De Levensgenieter is sociaal en vaak enigszins ongeorganiseerd als het gaat om geldzaken. Ze geven geld snel uit, maar niet per se aan in dure spullen. Ze geven liever geld uit aan een gezellige activiteit met anderen, of aan een cadeautje, dan aan luxe voor zichzelf. Hun impulsiviteit kan ervoor zorgen dat ze een gat in hun hand hebben. Deze jongeren zijn weliswaar niet erg geïnteresseerd in geldzaken, toch maken ze zich regelmatig zorgen over hun financiën. Ze staan ook meer open voor het lenen van geld van leeftijdsgenoten of ouders. Ze willen wel geholpen worden bij het overzichtelijk houden van hun financiën. Ze weten namelijk vaak niet precies wat ze uitgeven en wat er binnenkomt. Aan informatie over belastingen, verzekeringen en beleggen, hebben ze minder behoefte.

Type 4: De Toekomstplanner

Deze groep scoort hoog op ‘statusgerichtheid’, ‘behoefte aan controle’ en ‘onafhankelijkheid’ en laag op ‘impulsiviteit’ en ‘leenbereidheid’. Deze jongeren zijn vrij ondernemend: ze steken graag de handen uit de mouwen en vinden het belangrijk dat ze zelf hun geld verdienen en bankzaken regelen. Ze zien zichzelf dan ook als ‘ambitieuw’, ‘nieuwsgierig’ en ‘behulpzaam’. Hun behoefte aan status heeft meer met de toekomst te maken dan met het heden. In de toekomst zijn ze van plan flink te gaan verdienen. Ook belangrijk voor deze groep, is dat ze hun financiën graag zelf willen regelen. Ze hebben doorgaans veel behoefte aan controle en onafhankelijkheid. Toekomstplanners hebben interesse in informatie over geld. Ze zijn geïnteresseerd in zaken als belastingen, beleggen, internetbankieren en wat het kost om op jezelf te wonen. Ook zijn ze sneller geneigd informatie op te vragen bij een instantie als de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Ze vinden geld niet snel ‘saai’ of ‘eng’, maar vaak juist leuk.

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



Welke MoneyMindset heeft de scholier?

De 21 stellingen zijn ook voorgelegd aan de deelnemers aan dit onderzoek, waardoor kan worden bekeken welke geldtypes de scholieren zijn. Hierdoor kunnen deze jongeren ook directer worden voorgelicht, met voorbeelden die hen aanspreken.

De geldtypes zijn gebaseerd op gegevens van allerlei verschillende jongeren in de leeftijd van 12 tot 25 jaar. In de laatste rij staat de verdeling onder alle jongeren, dus niet alleen de scholieren.

Scholieren naar MoneyMindsets (N=3524)

		Trendsetter (%)	Regelaar (%)	Levens Genieter (%)	Toekomst Planners (%)
Geslacht	Jongens	34	35	13	18
	Meisjes	28	37	19	16
Leeftijd	12 jaar	24	47	14	15
	13-14 jaar	30	37	16	17
	15-16 jaar	35	31	18	17
	17-18 jaar	33	31	17	20
	Totaal scholieren	31	36	16	17
Totaal alle jongeren*		30	29	25	16

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

De inkomsten en uitgaven van de verschillende geldtypes

Onderzocht is in hoeverre de inkomsten en uitgaven van de verschillende geldtypes van elkaar verschillen. Om een eventueel leeftijdseffect uit te sluiten, is uitsluitend gekeken naar 15- en 16-jarigen.

De inkomsten verschillen niet significant van elkaar; de uitgaven wel.

Uitgaven van scholieren naar MoneyMindsets (N=3203)

	Gemiddelde (€)
Trendsetters	144
Regelaars	117
Levensgenieters	145
Toekomstplanners	97



- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
 - [Inkomsten](#)
 - [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
 - [Uitgaven](#)
 - [Bankzaken](#)
 - [Sparen](#)
 - [Geld te kort](#)
 - [Lenen](#)
 - [Omgaan met geld](#)
 - [MoneyMindsets](#)
 - [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)



De geldtypes en geld te kort

De Trendsetters en de Levensgenieters geven meer geld uit dan de andere geldtypes, maar hebben geen hogere inkomsten. Zij komen dan ook veel vaker geld te kort dan de Toekomstplanners en de Regelaars.

Percentage scholieren dat geld leent, naar geldtype (N=3317)

	Trendsetters (%)	Regelaars (%)	Levensgenieters (%)	Toekomstplanners (%)	Totaal (%)
vaak	8	2	4	2	5
soms	60	51	64	48	56
nooit	32	47	32	50	39

De Trendsetters en de Levensgenieters lenen ook vaker dan de andere twee geldtypes.

Percentage scholieren dat geld tekort komt, naar geldtype (N=3449)

	Trendsetters (%)	Regelaars (%)	Levens-Genieters (%)	Toekomst-Planners (%)	Totaal (%)
vaak	13	4	12	--	8
soms	37	25	47	25	33
nooit	51	70	41	74	59

- [Inhoudsopgave](#)
- [Samenvatting en Conclusie](#)
- [Visie van het Nibud](#)
- [Inleiding](#)
- [Methode van onderzoek](#)
- [Resultaten](#)
- [Inkomsten](#)
- [Bijbaantjes en vakantiewerk](#)
- [Uitgaven](#)
- [Bankzaken](#)
- [Sparen](#)
- [Geld te kort](#)
- [Lenen](#)
- [Omgaan met geld](#)
- [MoneyMindsets](#)
- [Scholieren nu/2 jaar geleden](#)
- [Over het Nibud](#)
- [Publicaties van het Nibud](#)

De geldtypes en sparen

Van de Trendsetters spaart 19 procent niet, net als 18 procent van de Levensgenieters. Van de Regelaars spaart een kleiner deel niet, namelijk 10 procent. Van alle geldtypes sparen de Toekomstplanners het vaakst; namelijk 95 procent van hen.

Van de Trendsetters en Levensgenieters die sparen, heeft bijna één op de vijf het gespaarde geld vaak snel weer nodig.

Manier van sparen, naar geldtype (N=3524)

	Trendsetters (%)	Regelaars (%)	Levens-Genieters (%)	Toekomst-Planners (%)	Totaal (%)
Ja, ik spaar (automatisch) een vast bedrag	23	24	23	21	23
Ja, ik spaar wat ik overhoud	45	46	40	51	46
Ja, ik spaar een vast bedrag en wat ik overhoud	14	22	16	25	19
Ja, ik spaar wel, maar heb het geld meestal snel weer nodig	17	8	21	3	12





Scholieren nu en 2 jaar geleden

In dit hoofdstuk maken we een vergelijking tussen de resultaten van het Scholierenonderzoek 2010-2011 en die van het Scholierenonderzoek 2008-2009.

Inkomsten

Het inkomen van de scholier is de afgelopen twee jaar aanzienlijk gedaald. In 2008-2009 had een scholier gemiddeld 144 euro per maand te besteden; nu is dat 41 euro minder. De inkomsten van de ouders zijn licht gedaald, maar vooral die uit baantjes zijn fors teruggelopen. Scholieren werken gemiddeld een uur minder per maand, maar ook het percentage scholieren dat een bijbaan heeft, is terug gelopen: 48 procent in 2008, tegen 42 procent nu. Aan vakantiewerk wordt vier uur per week minder besteed.

Vergelijking inkomsten 2008-2009 en 2010-2011

	Totaal 2010/2011 (€)	Totaal 2010/2011 (%)	Totaal 2008/2009 (€)	Totaal 2008/2009 (%)
Zakgeld	24	88	28	86
Kleedgeld	62	35	64	41
Belgeld	11	59	16	53
Baantje	117	42	144	48
Vakantiewerk	25	49	60	44
Totaal	103		144	

Jongens hebben nu minder te besteden dan meisjes (respectievelijk 101 euro en 105 euro per maand). In 2008 hadden jongens 23 euro per maand meer te besteden dan meisjes.

Uitgaven nu en in 2008-2009

Scholieren besteden gemiddeld 13 euro per maand meer dan twee jaar geleden. Deze stijging is voor jongens en meisjes hetzelfde. In 2008-2009 gaven jongens gemiddeld 111 euro per maand uit en meisjes 89 euro; nu geven jongens 125 euro en meisjes 101 euro per maand uit.

De verschillen tussen de schoolniveaus zijn overeenkomstig met het Scholierenonderzoek 2008-2009. Het verschil in de gemiddelde uitgaven tussen de vmbo'ers en vwo'ers is wel iets groter geworden. Twee jaar geleden was het verschil tussen beiden ongeveer 55 euro per maand. Nu geeft een 15- of 16-jarige vmbo'er 70 euro per maand meer uit dan een leeftijdsgenoot op het vwo.

Soorten uitgaven nu en in 2008-2009

De top 10 van populairste uitgaven is vergelijkbaar met die van twee jaar geleden. Alleen alcohol stond toen wel in de top 10 en nu niet meer. In het Scholierenonderzoek 2008-2009 is niet gevraagd naar uitgaven aan kleine gadgets en accessoires. Hier blijken wel veel scholieren geld aan te besteden. Snoep en snacks was en blijft de uitgavenpost waar de meeste scholieren geld aan uitgeven; twee jaar geleden deed 73 procent van de scholieren dat, tegen 79 procent nu.

Aan alle uitgaven uit de top 10 geven nu meer scholieren geld uit dan twee jaar geleden. Nu besteedt 64 procent van de scholieren geld aan cadeaus, tegen 57 procent van de scholieren in 2008-2009. Het percentage scholieren dat geld uitgeeft aan persoonlijke verzorging, is met 17 procentpunt gestegen. De bedragen die gemiddeld worden besteed aan de uitgavenpost en, zijn onveranderd gebleven. Scholieren hebben dus hogere uitgaven omdat ze geld besteden aan meer uitgavenposten dan twee jaar geleden, en dus niet omdat ze hogere bedragen zijn gaan besteden aan de uitgavenposten die ze al hadden.

Ten opzichte van 2008-2009 betalen nu minder ouders alles zelf (toen 32 procent). Ouders betalen nu vaker een deel van de kleding, naast het kledinggeld.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Bankieren nu en in 2008-2009

Het aantal scholieren dat via internet iets koopt is behoorlijk toegenomen de afgelopen twee jaar. In 2008-2009 kocht 42 procent van de scholieren wel eens iets via internet, tegen 63 procent van de scholieren nu.

Het percentage scholieren met een bankrekening is 2%-punt toegenomen ten opzichte van 2008-2009 (toen 90 procent van de scholieren). Bij alle leeftijden is dezelfde toename zichtbaar.

Het gebruik van internetbankieren is licht toegenomen ten opzichte van 2008-2009 (toen: 42 procent, nu 45 procent). Twee jaar geleden regelden meer jongens dan meisjes hun bankzaken via internet; nu is dit verschil verdwenen.

De gegevens op de bankrekening controleren gebeurt nu bijna net zo vaak als twee jaar geleden. In 2008-2009 controleerde een iets kleiner percentage scholieren (23 procent in 2008-2009, tegen 26 procent nu) zijn bankrekening nooit of minstens één keer per jaar. Het percentage scholieren dat minstens één keer per twee weken zijn bankrekening controleert, is gelijk gebleven t.o.v. 2008-2009 (67 procent).

Sparen nu en in 2008-2009

Het aantal scholieren dat spaart en de manier waarop dat gebeurt, is gelijk gebleven t.o.v. 2008-2009. Het bedrag is wel veranderd. In 2008-2009 spaarden scholieren gemiddeld 37 euro per maand (alle jongeren meegenomen), tegen 28 euro per maand nu. Twee jaar geleden is de scholieren niet gevraagd of zij wisten hoeveel zij per keer spaarden. Dat kan ruis veroorzaken, omdat je dan maar iets invult. Nu zijn alleen de gegevens meegenomen van de scholieren die daadwerkelijk wisten wat zij per maand sparen. Twee jaar geleden was het bedrag ook weer veel hoger dan in 2006-2007, toen het gemiddelde spaarbedrag 24 euro per maand was.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Geld te kort komen nu en in 2008-2009

Ondanks dat scholieren meer geld uitgeven en minder inkomsten hebben dan twee jaar geleden, komen ze iets minder vaak geld te kort. In 2008-2009 kwam 9 procent van de scholieren vaak geld te kort, nu is dat 7 procent. In 2008-2009 kwam 58 procent van de scholieren nooit geld te kort, nu is dat gestegen naar 60 procent.

Leengedrag nu en in 2008-2009

Het percentage scholieren dat leent, is nu lager dan in 2008-2009. Het percentage dat vaak geld leent, is gelijk weliswaar gebleven (1 op de 20 scholieren), maar in 2008-2009 leende 37 procent van de scholieren nooit, tegen 44 procent nu. Twee jaar geleden leende 63 procent van de scholieren soms, 52 procent nu.

De top 3 van leendoelen is hetzelfde als twee jaar geleden. In 2008-2009 stond de mobiele telefoon met 8 procent van de scholieren die ervoor leende op plaats 6 in de ranglijst van leendoelen. Nu leent nog steeds 8 procent van de scholieren voor een mobiele telefoon, maar staat dit leendoel op plaats 8. Nu zijn kleding en schoenen, en een dagje weg twee doelen waar scholieren geld voor lenen. Eten en drinken wordt nu iets vaker als leendoel genoemd: door 80 procent van de scholieren, tegen 75 procent twee jaar geleden.

Scholieren lenen nog van dezelfde financiers als twee jaar terug. Ook lenen zij geen hogere of lagere bedragen dan twee jaar geleden. Alleen het bedrag dat 17- en 18-jarigen per keer lene., is iets gedaald. Nu leent de helft van de 17- en 18-jarigen per keer minder dan 2 euro en de helft meer dan 2 euro, tegen 5 euro per keer in 2008-2009.

Ook de totale uitsaande schuld komt sterk overeen met die in het Scholierenonderzoek 2008-2009. Scholieren zijn dus over het algemeen niet meer of minder gaan lenen. Ook toen had de helft meer dan 10 euro geleend en de helft minder dan 10 euro.

Omgaan met geld nu en in 2008-2009

De scholieren is gevraagd of zij van zichzelf vinden dat zij goed omgaan met geld. In 2008-2009 beoordeelde 61 procent van de scholieren zichzelf positief, tegen 65 procent nu. Het percentage scholieren dat niets lastig vindt op het gebied van omgaan met geld, is toegenomen met 3 procentpunt.

De MoneyMindsets zijn dit jaar voor geïntroduceerd in het Scholierenonderzoek; een vergelijking met twee jaar terug is daardoor nog niet mogelijk.

[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



[Inhoudsopgave](#)

[Samenvatting en Conclusie](#)

[Visie van het Nibud](#)

[Inleiding](#)

[Methode van onderzoek](#)

[Resultaten](#)

[Inkomsten](#)

[Bijbaantjes en vakantiewerk](#)

[Uitgaven](#)

[Bankzaken](#)

[Sparen](#)

[Geld te kort](#)

[Lenen](#)

[Omgaan met geld](#)

[MoneyMindsets](#)

[Scholieren nu/2 jaar geleden](#)

[Over het Nibud](#)

[Publicaties van het Nibud](#)



Over het Nibud

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens. Het Nibud richt zich daarbij vooral op consumenten, maar ook op professionals die werken bij de overheid en de financiële en maatschappelijke dienstverlening.

De missie van het Nibud is het vergroten van de zelfredzaamheid van consumenten op het gebied van huishoudfinanciën. Om deze missie te kunnen waarmaken is kennis van de consument noodzakelijk. Het Nibud doet dan ook onderzoek naar de financiële situatie en het financiële gedrag van huishoudens en vervult als kenniscentrum hierin een expertrol.

Jongeren & geld en financiële educatie is een van de aandachtsgebieden van het Nibud. Op dit terrein richt het Nibud zich zowel op de jongeren zelf, op het onderwijs als op de ouders. Dit doet het Nibud door het ontwikkelen van lesmaterialen over omgaan met geld voor scholen. Voor ouders heeft het Nibud diverse voorlichtingsmaterialen, van richtlijnen voor zakgeld op de website tot een boek over financiële opvoeding en een Geldwijzer over kinderen en geld.

Aan alle informatie en adviezen over jongeren&geld ligt onderzoek ten grondslag, waar onder het Nibud Scholierenonderzoek.

Inhoudsopgave

Samenvatting en Conclusie

Visie van het Nibud

Inleiding

Methode van onderzoek

Resultaten

Inkomsten

Bijbaantjes en vakantiewerk

Uitgaven

Bankzaken

Sparen

Geld te kort

Lenen

Omgaan met geld

MoneyMindsets

Scholieren nu/2 jaar geleden

Over het Nibud

Publicaties van het Nibud



Publicaties van het Nibud

Voor het onderwijs

- **In&Out**: lesmateriaal voor onderbouw en bovenbouw middelbare school
- **Uitv€rkocht** : theatervoorstelling over geld

Voor ouders

- **Geldwijzer Kinderen**: informatie op financieel gebied over kinderen en geld
- **Financiële Opvoeding? Dat doe je zo!**: praktische informatie en advies over financiële opvoeding
- **Geldwijzer Studeren**: informatie over de kosten en tegemoetkomingen bij studeren

Voor jongeren

- **Voor boven de 18**: informatie over alle veranderingen op financieel gebied vanaf 18-jarige leeftijd
- **Nibudjong.nl**: website voor middelbare scholieren over alles wat je over geld moet weten

